Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

Najer Folksblat

פרייז 20 גראשען

היינט 8 זייטען

נייער פאלקסבלאט

אינפארמיר'אישע פאליטיש - געזעלשאפטליכע טאג - צייטונג

Nr. 229 (1224) | Łódź, Poniedziałek 3 października 1927 | סינפטער יאהרגאנג | לאדז מאנטאג ז תשרי תרפ"ח | Nr. 229 1224

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 24-71. | Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, Tel. 24,71.

30

די ליסטע פון ציוניסט. וואהל-קאמיטעט

איז די איינציגע, וואס פראקלאמירט דעם הייליגען פרינציפ פון יוד. אחדות!

יודען! ציוניסטען, מזרחיסטען, האנדווערקער, סוחרים, פאבריקאנטען, קליינהענדלער, ארבייטער, אנגעשטעלטע — אלע זייט איהר פערטרעטען אויף דער ליסטע

צובראכעלט נישט די יודישע שטימען! שטימט פאר דער ליסטע

30

29

[illegible]

פעראייניגטער ארטאדאקס. וואהל-קאמיטעט ביי אגודת „שלומי אמוני ישראל"

היינט, מאנטאג, פ' האזיני (3 אקטאבער) 8 אזיענד קומט פאר אין פילהארמאניע זאל (נארוטאוויטשע 20)

א מאסען-וואהל-מיטינג

מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען די ה"ה: סענ. א. מענדעלסאן, דעפ. ל. מינצבערג, רעד. א. ז. פרידמאן (ווארשא), הרה"ג ש. ד. לאסקי שליט"א. פ. ליבערמאן, ד. ה. זילבערשטיין, י. בילויעראון רעד. א. פרידענזאן.

באלכאן פאר פרויען! קומט אלע מאסענווייז!

בילעטען צו 20 גר. צו בעקומען אין „אגודה" (נארוטאוויטשא 11), „בנות אגודת ישראל" (זגעזשסקא 66) „בית יעקב"-שולע (צעגעלניאנא 24) און אין טאג פון מיטינג — פון 5 א זייגער נאכמיטאג ביי דער פילהארמאניע-קאסע. 807

נור פאר דער ליסטע [illegible]

29

די בעוואוסטע יודישע שאקאלאדען-פאבריק

„ZŁOTY RAJ" 26 צעגעלניאנא

מאכט בעקאנט, אז צו דער בעקוועמליכקייט פון געעהרטען פובליקום האט זי געעפענט א פיליע אויף דער 26 צעגעלניאנא

אונזערע פיליעס זענען: ווסכאדניא 50, זאוואדזקא 11 און צעגעלניאנא 26

גלמבצאטונג ווינשען מיר די ג' קונדשאפט א גמר חתימה טובה.

בלב נשבר וגדכה אנו מודיעים ע"ד האסון הנורא שקרה לנו בהלקח מאתנו עטרת ראשנו, בעלי היקר, אבינו, זקננו, גיסנו, חותננו ודודנו הרב הג' בתורה וביראה רב פועלים בעד החזקת התורה ולומדי' בשנת הששים לימי ח"ו

נ. ע.

ברוך דניאל בה"ר אברהם דוב זצ"ל

ריבקינד

(חתן ר' סנדר נ"י דישסין) שנפטר אחרי מחלה קצרה בקריניצה

השרוים בצער עמוק משפחתו המתאבלת.

849 ע"ד זמן ההלו' נודע ביחוד.

ערקלערונג. אכטונג, בעקער-מייסטער!

מיר אונטער געשריבענע ערקלערען דערמיט, אז אויף דער פערזאמלונגס-זיצונג פון בעקער מייסטער-פעראיין, וואס איז פארגעקומען שבת, דעם 1. אקט. איז בעשלאסען געווארען מיט 8 שטימען געגען איינעם צו פראטעסטירען געגען דער מעלדונג, וואס איז געווען אין דער צייטונג אין נאמען פון אונזער פעראיין, אז מיר שליסען זיך אן צו דעם פאלקסמיטיש-וויר׳שאפטליכען בלאק.

מיר פאדערן אויף אלע בעקער-מייסטער צו שטימען פאר דער ליסטע

וואו עס פיגורירט דער לאווניק אלכסנדר יאגער 30

וויצע-פרעזעס פנחס זעמבינסקי צהרע-סעקרעטער ברוסקא

פערוואלטונגס-מיטגלידער:

ראטענבערג. בורשטיין. י. מ. פאקולא.

פודלאווסקי. חייבערג. הילער.

860

נאך קורצע און שווערע ליידען איז נעכטען אין עלטער פון 81 יאהר געשטארבען אונזער הייסגעליבטע מוטער, שוויגערמוטער, גרויסמוטער, אורגרויסמוטער און טאנטע נ. ע.

אלטע אשת ר' יחיאל ז"ל אקרענט פון דזהיים ראזענזאן פון וולאצלאוועק

די לויה קומט פאר היינט, מאנטאג, דעם 3 אקטאבער ד. י. 12 א זייגער בייטאג פון טרויער-הויז פיעטרקאווער 26, וועגען וואס עס טיילען מיט

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

צו דער יודישער בעפעלקערונג אין לאדז!

היינט, מאנטאג, פון 12 ביז 1 א זייגער בייטאג וועט אויפ'ן בית-החיים געלעגט ווערען דער גרונדשטיין פון אהל פון

קינסקער רבי'ן זצ"ל

וואס עס וועט בייוואוינען דער ממלא המקום א זוהן פון נפטר און עס וועלען געהאלטען ווערען הספדים און פערשידענע תפילות.

אלע אנהענגער און גוטע פריינד ווערען געבעטען פינקטליך און צאהלרייך צו ערשיינען אויפ'ן בית-החיים.

הינסקער חסידים.

954

אתרוגים

מובחרים ולולבים והדסים

הורט אין עוצל צו בעקומען ביי

שמואל הירש ליפס

ווסכאדניא 6 פראנט 2. שטאק.

854

אתרוגים

מובחרים וגם לולבים והדסים

שוין צו בעקומען ביי

שעפסעל גאלדשטיין,

ווסכאדניא 6.

852

אתרוגים

מובחרים וגם לולבים והדסים

שוין צו בעקומען במקח השוה והורט ועגצל ביי

עמנואל קאפעלוש,

נייער מארק 10.

830

אתרוגים מובחרים

לולבים והדסים

צו בעקומען ביי וואלף קופערבערג,

פרזשעושינער 2.

850

כל הקודם זכה!

אתרוגים מבחרים ומהודרים

וגם לולבים והדסים משולשים למהדרין מן המהדרין נמצא אצלי למכירה במקח השוה

אנדזשייא 2 פראנט

החנות פתוחה כל היום

ד' עפערקאנ... בעקומט שוין יום-כפור-לאטשען.

882

Dr. M.Eliasberg

PIOTRKOWSKA 66, tel. 17-87

כירורג

צוריקגעקעהרט

נעהמט אן אינדערהיים פון 7—8 אזייגער און אין דער לעטשניצע בזשעזשינער 11 פון 1½ ביז 2½ נאכם.

צוויי הונדערט מיליאָן זלאָטעס

ווילען איטאַליענער אריינלייגען אין פוילישע בוי־ארבייטען.

וואַרשאַ, 2. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) אין וואַרשא האָט געווײלט דער דעלעגאַט פון דער גרויסער איטאַליענישער בוי־אונטערנעמונג „קאָ־אָפּעראַציאָנע איטאַליאַנאַ די קרעדיטאָ די מילאַנאָ“ ער האָט זיך געווענדעט צו דער רעגירונג מיט אַ פאָרשלאַג צו פינאַנסירען פערשידענע עפענטליכע אַרבייטען אין פוילען.

ווי מיר ווערען געוואויר, באַציהט זיך די רעגירונג בכלל גינסטיג צו דער אָפערטע, זי פערלאַנגט נאָר, אַז אַלע אַרבייטען זאָלען אויסגעפיהרט ווערען מיט מאַטעריאַלען פון לאַנד און דורך אָרטיגע אַרבייטער. די רעגירונג פערלאַנגט אויך, אַז קודם כל זאָלען געבויט ווערען בנינים פאַר די רעגירונגס אינסטיטוציעס, וואָס האָבען נישט קיין אייגענע געביידעס.

עס ווערען פראָיעקטירט בוי־אַרבייטען אויף אַ סומע פון 200 מיליאָן זל. די פירמע וויל אויך אונטערנעהמען אַרבייטען ביי רעגולירען טייכען און בוי־ען שאָסעען אין פוילען.

טעטיגקייט פון בוי־קאָמיטעט פון דער יודישער גימנאַזיע.

וואַרשאַ, 2 (יט"א טעלעגראַפיש) היינט איז דאָ פאָרגעקומען אַ פּרעסע־קאָנפערענץ, וואָס איז צוזאַמענגערופען געוואָרען דורכ'ן בוי־קאָמיטעט פון דער יודישער גימנאַזיע אין וואַרשאַ.

די גימנאַזיע וועט זיך געפינען אין אַ ספּעציעל אויסגעבויטען לאָקאַל. אויף אויסצוענדיגען דעם לאָקאַל איז נאָך נויטיג 18.000 זל. אויף אויסצושטאַטען די שול און אויף דער איינריכטונג איז נאָך נויטיג 40.000 זל.

ביז איצט זענען אַלע איינקונפטען געווען נאָר פון אַרבייטער־קרייזען. דער קאָמיטעט האָפט, אַז ס'וועלען זיך אָפּרופען נייע קרייזען און מיטהעלפען צו שאַפען די נויטיגע מיטלען.

דער בוי וועט פאַרענדיגט ווערען אין 6–8 וואָכען אַרום.

21 אלע ארבייטס־מענשען: אַרבייטער, האַנדווערקער, קליינהענדלער, מאַרק שטעהער, לעהרער, האַנדעלס אַנגעשטעלטע. שטימען פאַר דער ליסטע 21 פון ציוניסטיש־דעמאָקראַטישען וואהל־קאָמיטעט „התאחדות“. 21

בעגייאונג פון די פויליש־דייטשע אונטערהאַנדלונגען.

וואַרשאַ 2 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט). מ'רעכענט, אַז אינגיכען וועלען זיך ווידער אָנהויבען די פויליש דייטשע אונטערהאַנדלונגען וועגען אַ האַנדעלס־טראַקטאַט. די אונטערהאַנדלונגען וועלען בעגינט ווערען נאָך דער דינסטאָג'דיגער זיצונג פון דער דייטשער רעגירונג, וועלכע וועט געבען ווייטערדיגע אינסטרוקציעס דעם דייטשען באַטשאַפטער אין וואַרשאַ.

אַמעריקאַנער דעמאָקראַטיע.

ניו־יאָרק, 2 (ספ. טעל.) „ניו־יאָרקער העראַלד“ איז מודיע, אַז די סטודענטען פון דער צמרטאָן־אוניווערזיטעט האָבען פערקלערט אַ שטרייק, צוליב דעם, וואָס עס זענען צוגעלאָזט געוואָרען צו די לעקציעס 24 נעגערס. דער שטרייק האָט געהאַט די מטרה, וואָס פאַר די נעגערס זענען איינגעאָרדנעט געוואָרען ספּעציעלע לעקציעס.

21 אלע וואָס שטרעבען צו דער נאַציאָנאַלער און סאָציאַלער בעפרייאונג פון יוד. פאָלק שטימען פאַר דער ליסטע 21 פון ציוניסטיש־דעמאָקראַטישען וואהל־קאָמיטעט „התאחדות“. 21

מ'שיקט ארויס יודען פון אונגארן

קראָקאָ, 2 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) „א. ק. צ.“ איז מודיע פון בודאַפּעשט, אַז פון גאַנץ אונגאַרן ווערען אַרויסגעשיקט יודען, ספּעציעל די, וואָס שטאַמען פון פוילען. אין די לעצטע פאַר טאָג זענען גענומען געוואָרען אַבלאַוועס אין 112 גמינעס און ס'וועלען אַרויסגעשיקט געוואָרען 2800 פּערזאָן. די ווייטערדיגע גירושים דויערען.

היינט קומט דער נייער סאָוו. געזאַנדטער.

וואַרשאַ, 2. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) דער נייער בעשטימטער סאָוויעטישער געזאַנדטער אין פוילען באָגאָמאָלאָוו קומט מאָרגען צו פאָהרען קיין וואַרשאַ.

„קלוב פראַצי“ זוכט קאָנטאַקט מיט יודען.

וואַרשאַ, 2. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) ווי מיר דערוויסען זיך בעמיהט דער „קלוב פּראַצי“ אונטערהאַנדלונגען מיט די יודישע סוחרים, אויך מיט דער אוקראַינישער אָרגאַניזאַציע „אונדאָ“ וועגען אַ בלאָק ביי די קומענדיגע וואַהלען צום סיים

פּאַשקעווישט האָט חרטה.

וואַרשאַ, 2. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) דעפּ. פּאַשקעוויטש, וועלכער איז אַרויסגעטראָטען פון קאָמוניסטישען סיים־קלוב, האָט צוגעשיקט צום קלוב אַ בריף, אין וועלכען ער דריקט אויס זיין חרטה פאַר'ן בעגאַנגענעם שריט און בעט מ'זאָל איהם צוריק אָריינגעהמען אין קלוב.

אייביגע תפיסה פאַר א פלעשעל בראָנפען.

ניו־יאָרק. 12. (ספּ. טעל.) אין שטאַט מישיגען איז פער'משפט געוואָרען אויף לעבענסלענגליכע תפיסה אַ פערזאָן, ביי וועלכער מ'האָט געפונען אַ פלעש בראָנפען.

ענטדעקט אַ פערשווערונג אין ירושלים.

„ה...“ איז מודיע פון ירושלים: דאָ איז ענטדעקט געוואָרען אַ פערשווערונג וועלכע האָט געהאַט דעם ציל צו דערמאָרדען דעם בירגערמייסטער און אַ ריהע מעסיגע אַראַבישע פּאָליטיקער ביז איצט זענען אַרעסטירט געוואָרען 5 אַראַבער, דערונטער אַ באַקאַנטער פון הזכסטען מוהאַמעדאַנישען ראַט.

אַ טעלעפאָן איבער'ן אַטלאַנטיק.

לאָנדאָן, 2 (ספּ. טעל.) מאָרגען מאָנטאַג וועלען געפיהרט ווערען די ערשטע טעלעפאָן געשפרעכען צווישען לאָנדאָן און קאַנאַדע.

זיג פון קאַפּאַבלאַנקאַ.

בוענאָס־איירעס, 2 (ספּ. טעל.) אין מאַטש פאַר דער וועלט־מייסטערשאַפט אין שאַך האָט אַלעכין פערשפּילט ביי קאַפּאַבלאַנקאַ'ן נאָך 36 צוגען.

ווי האַלט עס מיט די הלוואה־אונטערהאַנדלונגען?

וואַרשאַ, 2 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) די אונטערהאַנדלונגען וועגען דער הלוואה פאַר פוילען זענען היינט ווייטער געפיהרט געוואָרען, ביים וויצע־פּרעמיער באַרטעל זענען געווען די דעלעגאַטען מאָוז און פישער און ה' באַראַנסקי, דער דירעקטאָר פון אימזאַך דעפּאַרטאַמענט. עס זענען נאָך פעראַן געוויסע שוועריגקייטען גובר צו זיין, פאַר דינסטאַג וועלען די אונטערהאַנדלונגען קיין קאָנקרעטע פאָך נישט געבען.

פאַרוואָס איז טראָצקי אויסגעשלאָסען פון 3־טען אינטערנאַציאָנאַל?

מאָסקווע, 2. (ספּ. טעל.) אין דער פּרעסע זענען שוין פערעפענטליכט די מאָטיוען, צוליב וועלכע טראָצקי איז אויסגעשלאָסען געוואָרען פון 3־טען אינטערנאַציאָנאַל. אין די מאָטיוען ווערט אָנגעוויזען, אַז טראָצקי האָט געשטרעבט צו שאַפען אַ בעזונדערע קאָמוניסטישע פּאַרטיי, אין וועלכער ס'האָבען געזאָלט אַריינגעהן די אויסגעשלאָסענע אָפּאָזיציאָנערען פון די קאָמוניסטישע פּאַרטייען אין פערשידענע לענדער.

―――

21 דער „התאחדות“־ראַטמאַן ד"ר שווייג האָט ענערגיש בעקעמפט די צוואַנגס־אַסימילאַציע, וואָס ווערט אָנגעווענדעט אין די פאָלקסשולען פאַר יודישע קינדער. יודישע עלטערן, פאָלקס־מענשען שטימט פאַר דער ליסטע 21, וואָס בראש פון איהר שטעהט ד"ר שווייג. 21

שרעקליכע שטורם־קאַטאַסטראָפע אין אַמעריקא

ערקלערט בעלאַגערונגס צושטאַנד.

ניו־יאָרק, 2 (ספּ. טעל.) צוליב דער שרעקליכער טייפון־קאַטאַסטראָפע, וואָס האָט זיך איבערגעטראָגען איבער די פּראָווינציע שטאַטען, האָט די רעגירונג אַרויסגעגעבען אַ ריהע שאַרפע פעראָרדנונגען. פון שיקאַגאָ איז געשיקט געוואָרען אַ קאָרפּוס מיליטער קיין סען לואי אויף צו פיהרען די רעטונגס־אַקציע, דאָס מיליטער פערפאָלגט די מאַראָדערען, וועלכע האָבען זיך גענומען ראַבעווען די צושטערטע דערפער. אויף דער גאַנצער טעריטאָריע, וואו ס'איז פאָרגעקומען די קאַטאַסטראָפע, איז ערקלערט געוואָרען בעלאַגערונגס־צושטאַנד, ווער עס ווערט געכאַפּט ביי ראַבעווען, ווערט אויפ'ן אָרט דערשאָסען. די צאָהל פערוואונדעטע בעטרעפט ביז 3000 מענשען, אָהן אַ דאַך זענען געבליבען 25 טויזענד מאַן. עס זענען פערניכטעט געוואָרען ביז 10 טויזענד הייזער.

גרויסע סאָוויעטישע הניה אין דייטשלאַנד.

בערלין, 2 (ספּ. טעל.) די סאָוויעטישע האַנדעלס־דעלעגאַציע אין בערלין האָט געשלאָסען אַ קאָנטראַקט מיט דייטשע פירמעס וועגען צושטעלען 51 טויזענד טאָן רעהרען, וואָס זענען בעשטימט פאַר די נאַפט־קאַנאַלען אויף דער ליניע באַקו־באַטום. די סאָוויעטען האָבען בעקומען אַ 30 חדשים'דיגען קרעדיט.

―――

אַ נייע ווערסיע אַרום דער ערמאָרדונג פון טראַיקאָוויטש'ן.

„קיריער פּאָראַנני“ ברענגט אַ ידיעה פון ווילנאַ, לויט וועלכער די ערמאָרדונג פון טראַיקאָוויטש'ן אין דער סאָוויעטישער באַטשאַפט זאָל האָבען געטראָגען אַ פּראָוואָקאַטאָרישען כאַראַקטער. לויט ווי די צייטונג דערצעהלט זאָל טראַיקאָוויטש זיך האָבען בעקענט מיט 2 פּערזאָן, גאָלוב און בריק, וועלכע האָבען זיך אויסגעגעבען פאַר מאָנאַרכיסטען און זיי זאָלען עס איהם האָבען פערגאָרט אין דער סאָוויעטישער באַטשאַפט. די צייטונג ווייסט אויך צו דערצעהלען, אַז גאָלוב און בריק זענען פערשוואונדען.

אויפפאָדערונג צו די שמאַטע־ און אָפּפאַל־הענדלער

אויף די פערוואַלטונגס־זיצונג פון אונזער פעראיין פון שמאַטע־ און אָפּפאַל־הענדלער, וואָס איז פאָרגעקומען זונטאָג, דעם 2. אָקט. ד. י. מיט'ן אָנטייל פון ה' לאָוניק יאָעל איז איינשטימיג בעשלאָסען געוואָרען, דאָס אונזער פעראיין שליסט זיך אָן אָן דער 30 ליסטע נומער 30, אויף וועלכע עס פיגורירען די איינצעלנע פערטרעטער פון די יודישע מאַסען מיט ה' לאַוניק יאָעל בראש.

מיר פאָדערן דעריבער אויף אַלע אונזערע מיטגלידער מיט זייערע ווייבער און וואַהלבערעכטיגטע קינדער, אַז זאָנטאַג פון 9. אָקטאָבער אַלע ווי איין מאַן צו שטימען פאַר דער ליסטע נומ' 30 אויף וועלכער עס פיגורירט דער קאַנדידאַט פון אונזער פעראיין ה' לאַוניק יאָעל

די פערוואַלטונג פון שמאַטע־ און אָפּפאַל־הענדלער־פעראיין.

פּרעזעס: שלמה פּראַגער. וויצע־פּרעזעס: מרדכי שטיינפעלד.

198

30

ציוניסטישער וואַהל־קאָמיטעט.

30 היינט, מאָנטאָג, 8³⁰ אין אָווענד קומט פאָר אין לאָקאַל פון צענטראַלען יודישען סוחרים־פערבאַנד, פּיעטריקאָווער 10 אַ

א גרויסער מיטינג

געווידמעט די וואַהלען צום שטאָט־ראָט. 30

מאָרגען, דינסטאָג, ד. 4/X. 8³⁰ אָוונט א גרויסער וואַהל־מיטינג אין לאָקאַל פון פּראָכטער און גאַמיות־הענדלער פעראיין, זגערזשער 28

מיט רעדעס וועלען אַרויסטרעטען: דעפּ. ד"ר ראָזענבלאַט, אינזש. ג. פּראָשקער, ראַטמאַן י.מ. ביאַלער, מ.ח. רומקאָווסקי, פּרנס ר. האַפטמאַן, א. אַסט א.א.

30 אריינגאַנג פריי! 30

א קונסט־פאָטאָגראַפיע איז אַ ציהרונג אין יעדען הויז!

אין מיין איבעראַל בעקאַנטען קונסטפאָטאָגראַפישען אַטעליער ווערען אויסגעפיהרט אַלערליי אויפנאַהמען אויף פּאָסטקאַרטען, פּאָרטרעטען, סאַלאָן־בילדער א. ז. וו. לויט דער לעצטער טעכניק פון ליכט און שאָטען. לויט וואונש אַ גרויסער אויסוואַהל פון די נייעסטע אַטעליער דעקאָראַציעס (קאַרטען). מ'ווערען אויך געמאַכט אויפנאַהמען פאַר בעלעבטען (אָרנאַמענטען). אויפ'ן פערלאַנג אויך אויסער'ן אַטעליער. צוגענגליכע פּרייזען. גרעסטע אַנערקענונג פון אַ ריהע לאַזדער פערזענליכקייטען פאַר די שעהנע און זאָרגפעלטיגע אויספיהרונגען.

מיט אַכטונג קונסט־פאָטאָגראַפישער אַטעליער

„PARISIEN“, wł. H. SROKA, Łódź, Brzezińska 69

צופאָהר מיט'ן טראַמוואַי נ' 1. צופאָהר מיט'ן טראַמוואַי נ' 1

Dr. 475

L. Szyfman

זשעלאָנאַ 3 טעל. 6-72

צוריקגעקעהרט.

Dr. med.

A. MAZUR

נאַרוטאָוויטש(רוזעווע)44

צוריקגעקעהרט

אויערען און האַלז קראַנקהייטען שטימע און שפראַך־פעהלערען (שטאַמלען א.ז.וו.) נעמט אָן פון 12—2 און פון 6—8 אָוו.

26 רעזאָלוציע

פון בעקער־מייסטער־פעראיין!

אויף דער פערזאַמלונג, וועלכע איז פאָרגעקומען נעכטען, זונטאָג אין בעקער־מייסטער־פעראיין איז בעשלאָסען געוואָרען איינשטימיג צו שטימען

26 פאַר דער ליסטע

פון יודיש־דעמאָקראַטישען וואַהל־בלאָק

פאָרזיצענדער פון דער פערזאַמלונג

מ. פּאָזנאַנסקי.

863

ערד, דעק נישט צו אונזער בלוט..

— ווי באַציהט זיך די יודישע געזעלשאַפט צום פּראָצעס פון שלום שוואַרצבאַרד, וועמענס פּראָצעס ס'וועט זיך נאָך אַן'אַנדערטהאַלבען יעהריגער תפיסה אָנהויבען אין חודש אָקטאָבער.

אין דער ערשטער צייט האָט מען זיך שטאַרק אינטערעסירט מיט דער פּאַריזער טראַגעדיע. דער פאַרטיידי־גונגס קאָמיטעט אין פּאַריז האָט צונויפ־געזאַמעלט אַ ריזיגען מאַטעריאַל, אַ ריי דאָקומענטען זענען שוין פאַרעפ־פענטליכט געוואָרען אין בוך־פאָרם אין דער ענגלישער און פראַנצויזישער שפּראַכען. עס ווערען געמאַכט ווייטערע צוגרייטונגען צום פּראָצעס. עס לאָזט זיך אָבער באַמערקען, אַז לעצטענס האָט די יודישע עפענטליכקייט פאַרגעס־סען, אפשר צוליב דעם, וואָס דער פּראָצעס איז אַזוי לאַנג אָפּגעשלעפּט געוואָרען, אַז אין אַן'ענגער און פּאָפּו־לערער תפיסה קאַמער אין פּאַריז זיצט פאַרשלאָסען אַ מענש, וואָס האָט זיך מקריב געווען פאַר'ן כבוד פון יודישען פאָלק. דאָס גאַנצע פאָלק איז אין דעם פאַראינטערעסירט, אַז די מאָטיווען פון זיין טראַגישען טאַט זאָלען אָפען באַ־וואָרפען ווערען דער עפענטליכקייט, און די דערינערונג פון די גרויזאַמע ליידען זאָל אויפטרייסלען דעם מענש־ליכען געוויסען.

מיט 15 יאָהר צוריק האָט דער ביי־ליס פּראָצעס אויפגעוועקט דאָס גאַנצע יודישע וועלטפאָלק און דאָס איז דאָך געווען נאָר איין פּראָצעס צווישען די הונדערטער עלילות דם פּראָצעסען, וואָס יודען האָבען דורכגעמאַכט אין אייראָ־פּאַ אין משך פון די לעצטע 7 יאָהר־הונדערטער. די נגבילרעפּע קריוודען האָבען זיך שוין לאַנג אָפּגעקלונגען פון די באַרבאַרישע באַרגלויבענס. איצט אָבער שטעהען מיר פאַר אַ גאַנץ נייעם פּראָצעס: שוואַרצבאַרד האָט דורך זיין פּאַרצווייפעלטען טאַט דער־מאָנט דער וועלט, אַז 3 יאָהר נאָכאַנ־אַנד איז אויך אין אוקראַינע פאַרגאָסען געוואָרען אומשולדיג יודיש בלוט, און די פאַרברעכער, וואָס האָבען אָר־גאַניזירט די שחיטות, פּאַראַדירען זיך אָרום פרייַ אין פריי איבער אייראָפּע און מאַכען אפילו „יודען־פּאָליטיק".

וועגענדענדיג זיך נעגען פּעטליור'ען — ווענען ער האָט געהאָלפען פאַר דעם הויפּט־שולדיגען — האָט שוואַרצבאַרד געוואָלט שטעלען פאַר'ן וועלט־געריכט די אַלע פאַרברעכער, וואָס האָבען פאַרניכטעט דאָס יודענטום אויף אוקראַ־יינע, געשאָכטען און געשענדעט טוי־זענדער יודען, פרויען און קינדער. שוואַרצבאַרדס פּראָצעס דאַרף זיך פאַר־וואַנדלען אין אַ פּראָצעס פון וועלט געוויסען נעגען די אַלע, וואָס האָבען מיטגעווירקט מיט די אונמענשליכע, ווילדע מעשים אין אוקראַינע.

די אוקראַינער שאָוויניסטען שטרע־בען צו מאַכען פון בלוטיגען אַטאַמאַן פּעטליורע אַ פאָלקס העלד. זיי באַמיהען זיך פאַרפּוצען דאָס, וואָס מיר ווילען אויפדעקען: די שרעקליכסטע טראַ־געדיע פון דער יודישער געשיכטע. די יודישע געזעלשאַפט דאַרף דעראויף נישט ערלויבען. מיט מויזענדער דאָ־קומענטען און עדות מוזען מיר דער־ווייזען, וואָס עס האָט געקענט געשעהן אין אַן'אייראָפּעאישען לאַנד אין די יאָהרען 1920 – 1918.

אין איינע פון אונזערע אַלטע מאַר־טירער־תפילות ווערט געזאָגט: „אָ, ערד, דעק נישט צו מיין בלוט, זאָל נישט זיין קיין אָרט, וואו מיין געשריי זאָל בלייבען אונגעהערט"! דאָס איז אויך איצט אונזער געבעט. מיר ווילען נישט קיין נקמה, מיר ווילען נאָר אויפ־דעקען דעם שרעקליכען אמת. דאָס גאַנצע יודישע פאָלק דאַרף קומען צו הילף דעם פאַרטיידיגונגס־קאָמיטעט כדי צו ערפילען דעם דאָזיגען הייליגען חוב!

פּראָפ. שמעון דובנאָוו.

ערב א פּאָליטישען קריזיס אין דייטשלאַנד

די קאָאַליציע האַלט ביי פּלאַצען און קיין נייע זעהט מען נישט.

אין דייטשלאַנד ערוואַרט מען אויף ווינטער שטורמישע פּאָליטישע וועטער. דער זומער ענדיגט זיך שוין. אין דריי וואָכען אַרום וועט זיך דער רייכס־טאָג צוזאַמענקומען אויף עפּל כּצ טעג, כּדי זיך פונאַנדערגעהן און אויף נאָ־וועמבער זיך ווידער צו פאַרזאַמלען. שוין דאָס מאָל אויף לאַנג און ערנסט און דאַן וועט עס קומען צו שטורעמס.

הינדענבורג'ס רעדע, וואָס האָט גע־שיינט צו זיין געהאַלטען פאַר אויסען, האָט אַבגעשפּילט אַ ראָלע, און וועט זי נאָך ערשט ווייטער שפּילען. מען דאַרף וויסען, אַז די דאָזיגע רעדע, וואָס איהר אויסערליכע ווירקונג יוצא זיין אומבאַדייטענד — הנם זי האָט אַגעץ מאַכט אַ געוויסען טומעל — זי וועט אָבער זיין זעהר נוצליך פאַר אינעווע־ניג: זי וועט צונויפצאַמענטירען די דייטשע דעמאָקראַטיע, וועלכע איז אין איהר שטרעבונג צו אַן'אויפריכטיגען שלום שוין איבערגעוואַקסען די וכּח ם וועגען דעם, ווער ס'איז געווען שולדיג אינ'ם קריגס אויסברוך, און וועלכער ניים גרעניק די פראַגע זאָל נישט אויפ־געהויבען ווערען.

אינטערעסאַנט איז, אַז די רעכטע פּרעסע, וועלכע האָט, איינענעליך, פאַרייגעצוינגען דעם אַלטען פּרעזידענט אין פּאָליטישען קאַמף, מאַכט איצט אינגאַנצען אַ שוויגט וועגען דער מאָ־נענבערגער רעדע.

אָבער די ביזע ווינטען בלאָזען נישט נאָר פון דאָרטען: אין קעניגסבערג האָט זיך איצט פאַרענדיגט דער צוזאַמען פאָהר פון די דייטשע נאַציאָנאַליסטען.

סיי לויט די רעדעס, וואָס זענען דאָרט געהאַלטען געוואָרען אין זייער מאָן, און זיי. לויט די פאַרזאָגען, וואָס האָבען אינ'ם צוזאַמענפאָהר אַגעייל גע־נומען, וועט ער שפּילען אַ וויכטיגע ראָלע אינ'ם פּאָליטישען לעבען פון דייטשלאַנד. פּאָליטיקער און געלעהרטע האָבען זיך איבערגעשטיגען אינ'ם בע־גרינדען די רעאַקציע פון פילאָסאָפי־שען, פּאָליטישען, עטישען און סאָציאָ־לאָגישען שטאַנדפּונקט, און אין צענטער פונ'ם צוזאַמענפאָהר איז געווען די מאָנאַרכיסטישע דעקלאַראַציע פונ'ם סטאַרפיי־לידער אין זיין בולט'ער און קאָמבאַטישער אַרויסטריט געגען דער לאָקאַרנער שלום פּאָליטיק. די דאָזיגע דעקלאַראַציע איז נאָך שאַרפער אונטער־געשטראָכען געוואָרען דורכדעם, וואָס גראַף וועסטאַרפּ האָט פּעטגעשטעלט דעם ענגען צוזאַמענבונד צווישען די אייצטיגע נאַציאָנאַליסטען און די קאָנ־סערוואַטיסטען פון ווילהעלמס צייטען די פּרייסישע יונקערס.

מיט דעם בולטקיים, טרעט אַרויס פאַר דער וועלט, טעגענליך די רעאַק־ציע צום ערשטען מאָל זייט'ן פאַלען פון די האָהענצאָלערנס. און ערשט אויס'ן דאָזיגען פאָהן בעקומט די רע־דע, וועלכע פּרעזידענט הינדענבורג האָט געהאַלטען אין טאַנענבערג אַ בע־זונדערע אויסטייטשונג און באַדייטונג.

אין לאַנד איז געשאַפען געוואָרען אַ שטימונג פון אַ נעפּאָהר: פאַר קיין מאָ־נאַרכיע האָט מען דאָ נישט כּ'אַ, ווע־גען דעם פּראַכט מען אפילו נישט, אָבער די מיקראָבען פונ'ם וואָלונטערן פּאַשיזם, ביי וועלכען די נעגאַל זענען נאָך נישט אַנגעוואַקסען, טערשפּרייטען זיך, צוגיסענדיג פּאָלשקייט און ליגען. דער פאַרבאַנד פון רעפּובּליקאַנישע קאָ־פּאַליקען מיט די מאָנאַרכיסטישע נאַ־ציאָנאַליסטען ווערען דראָהענד, אין דייטשלאַנד טרעט איצט אַרויין אין אַ פּאַזע פון אינערליכע געשפּאַנטקייטען, וועלכע קענען ביי דער איצטיגער אינ־טערנאַציאָנאַלער לאַגע האָבען אַ ווירקונג אויך אויף אויך פון אויסען.

אין 1928 יאָהר דאַרפען פאָרקומען פּאַרלאַמענטס וואַהלען אין פראַנקרייך און אין דייטשלאַנד. דער אויסגאַנג פון די פראַנצויזישע וואַהלען וועט נישט בלייבען אָהן אַ השפּעה אויף די דייטשען. אָבער די לאַגע אין דייטש־לאַנד איז אַזאַ, אַז די וואַהלען דאָ קענען פאָרקומען פריהער, ווי אין פראַנקרייך.

דער רייכסטאַג הויבט אָן זיינע אַר־בייטען נאָך זעהר ערנסטע אונטער־האַנדלונגען צווישען דעם קאַטוילישען צענטער מיט זיינע מאָנאַרכיסטישע פריינד. די הויפּט־קריוואַרשונגען פון די קאַטוילישע זענען כמעט מקום גע־וואָרען: דער שול געזעץ וואָס ליפערט אויס די קינדער דעם „שוק" פון דער גייסטליכקייט איז אויסגעאַרבייט גע־וואָרען אין הסכּם מיט די וואונשען פון וואַטיקאַן; אָבער אפילו ביי די רעכטע לוטעראַנער האָט דער געזעץ קיין באַגייסטערונג נישט אַרויסגע־רופען — די לוטעראַנער האָבען גוזם דורך איך פאַר זייערע פּאַסטאָרען, אָבער זיי באַגרענעצען זייער איינפלוס אין טעטיגקייטס־געביט פון קלויסטער און ווערען קנאַפּ באַגייסטערט פון דער פאַריינטישונג אין דער ערציהונג. אויב די קאַטאָליקען וועלען נישט באַקומען זייער מיטהילף און וועלען נישט אַרויספיהרען דעם נייעם שול־געזעץ, וועלען זיי פּאָליטיש זיין אינגאַנצען קאָמפּראָמעטירט.

דאַרף מען איצט נעפינען אַן'אויסוועג: אָנגרויבען זיך אויף די רעכטע־פלאָר ווי זענען איצט באַגייסטערט מיט די מאָנאַרכיסטישע דעקלאַראַציעס; דורכ־פיהרען דעם שול־געזעץ — אָבער וואו נעהמט מען דערצו די נויטיגע צוויי דריי־טעל שטימען אין פּאַרלאַמענט? און די קינסטליכע פּאַרלאַמענט־קאָאַליציע הויבט אָן צו פּלאַצען וועט זי אויסהאַלטען ביז הערבסט 1928?

— ווער ווייסט.

דערווייל קומען צו נייע קאָמפּלי־קאַציעס: וועמען שיקט מען, אַלס אַמ־באַסאַדאָר אין וואַשינגטאָן? קיין מאָ־נאַרכיסט קען מען אָהין נישט שיקען און קיין סך דיפּלאָמאַטען פאַרמאָגט דייטשלאַנד, פּירוש, נישט. דער מעהיג־סטער דיפּלאָמאַט איז איצט ברייטשייד נאָך ערשטענס, וואָס דער איצטיגער קאַבינעט פון מאַרקס'ן נישט שיקען קיין סאָציאַליסט, אין אַמעריקאַ איז אויב נישט דער מאַסיגער אַדרעס פאַר אַ סאָציאַליסטישען אַמבּאַסאַדאָר. רעדט מען וועגען דעם לאָנדאָנער אַמבּאַסאַ־דאָר שטאַמער, אָדער דעם מאָסקווער — גראַף בראָקדאָרף־ראַנצאַו: שטאַמער זיצט שוין זייט 8 יאָהר אין לאָנדאָן און דרעהט זיך גאַנץ פיין אַרום פון זיינע אויפגאַבען, גראַף ראַנצאַו, אַן'ערשט־ראַנגיגע פיגור, געוועזענער אויסערן־מיניסטער און שיידעמאַנס קאַבינעט, אַ דעמאָקראַט, האָט דורכגעמאַכט די שווערע צייט פונ'ם ווערסאַיל־טראַקטאַט און וואָלט געווען פאַר אַמעריקאַ, ווי צוגעפּאַסט. דערווייל אָבער פּראַכט מען מ'זוכט, און מען מעסטען, דער געוועזענער דייטשער אַמבּאַסאַדאָר אין וואַשינגטאָן איז טויט און זיין אָרט איז נאָך נישט פאַרנומען.

בילדלעך פון יודישען לעבען אין רוסלאַנד

אַ בעזוך אין שפּאַלע. — דער פּאָליאַק, וואָס איז זיך מגייר געוועז. — יודישע קאָלאָניע אין אַ פירשטליכען הויף.

דער מאַטע אַ־ציק טעטער, וועלכער האָט בעזוכט שפּאָלע שרייבט פון דאָרט אין כאַרקאָווער „שטערן".

„נאָך פּריה.

די זעוואָדלעך אַראַימען שוין לאַנג די קוטשערען זיצען שוין איבער די היפלען, שיך, רעקלעך, זייגערס.

אויף דער „קאָוואַליוקע" קלינגען שוין די האַמערס, מען „קאָוועט" די פערד.

די קרעמער שטעהען שוין לעבען זייערע קליידלעך און רופען די קונים. היינט איז אַ מאַרק־טאָג.

לעבען דער מאַרק, עטליכע רייהען וועגענער האָבען זיך אויסגעשטעלט ביי די זייטען. ווייטשעל, באַרען, אוגערקעס, קאַרטאָפּעל, הינער, גענז, וויטאַער, קאַ־שיקעס, זומערדיגע פּוילערים און ווינטער־דיגע פּוישקעס... און אויף אַלץ ליגט אַ ווייכע זומערדיגע זון...

יעדערער איז פאַרנומען, יעדערער אַרבייט, יאָגט, פליהט, דינגט זיך, שלעפּט זאַק, שרייט.

נאָך די „ליידיג־געהערס" זענען פריי. זיי געהען הערען נייעסען.

דאָ און דאָרט קלייבען זיך רעדלעך, נייעסען ווערען אַלט, קומען נייע נייעסען...

היינט בין איך אויך אַ ליידיג־געהער. געה איך איבער די געסלעך, איבערן מאַרק, איבער די רעדלעך הערען די „נייעסטע נייעסען".

בעקאַנטע קומען באַגעגענען:

— וואָס מאַכט איהר? וואו האַלטען מיר?

— הלואי, זאָג איך, אויף ווייטער נישט ערגער...

— און וואו זענען די „ענגלישמענטש"? (ענגלענדער).

— וואָס הייסט וואו, דאָ וואו שטענ־דיג, אין ענגלאַנד.

— נו, און די פּאָליאַקען?

— אין פּוילען...

מיין באַקאַנטער איז נישט צופרידען.

— איך האָב געמיינט, אַז אַ היימי־שער מענש וועט זאָגען דעם אמת..

מען וויל וויסען דעם אמת'ן אמת ווייל „דאָ" זענען שוין די פּאָליאַקען לעבען קיעוו, ענגלאַנד „לעבען" מאָס־קווע, דאָ האָט מען איין טאָג צוזאַמען עפּליכע וואַגאָנען זאַלץ. מען גרייט זיך צום „אַמאָליגען" זאַלץ קריזיס...

*

איך געה און אַנטקעגען נעהמען מיר גאַסען, געסלעך, הייזלעך, קליידלעך, מענטשען און מענטשלעך.

אַלץ איז בעקאַנט און אַלץ איז אום בעקאַנט, אַלץ איז נאָהענט און אַלץ איז פרעמד.

ביי קינדער ווערען הנכבר די אַקסלעך ביי אַלטע ווערען גרויער די האָר... דאָרטען לעבען „טשערנאָבילסקי'ס קליים", וואו איצט איז אַן'אָפּטיילונג פון אַרביישער קאָאָפּעראַטיוו, שטעהט דער סאַוועט.

ביים אַלטען שוואַרצבארייט אין שטוב איז פרעהליך. דאָרטען איז דער גע־ריכט, אַלע קומען פאַר „יודישע זיצונ־גען", דעמאָלט איז דער זאַל געפּאַקט.

נישט לאַנג איז אויף דער בעשולדי־גונגס־באַנק געזעסען אַן „צופּלאָגענער חתן".

געשטעלט אַ חופה, צוגעזוכען דעם רבן און געמאַכט אַ „ויברח".

נאָכדעם איז ער געשטאַנען פאַר'ן גע־ריכט און גע'משפּט'ט, אַז די כלה גע־פעלט איהם נישט, זי האָט חסרונות, די מח תנים נעפעלען איהם אויך נישט...

— און דער גדן געפעלט אייך?

פריהער איז ער „אַנטלאָפען", נאָכ־דעם איז ער „געשטאַנען", איצטער „זיצט ער".

*

פון דער שטעדטעל אוודע, מינסקער קרייז, שרייבט מען דעם מאָסקווער „עמעס".

„די עפּידעמיע פון מגידים און חוגים וואָס האָט די לעצטע צייט אַרומגעכאַפּט אַ סך שטעדטלעך אין אונזער געגענד, האָט נישט אויסגעמיטען אויך אוודע. ס'בעוויזט נאָך נישט קוועקציאַנ־רען איין מגיד ווי ס'קומט אָן אַ צווי־טער. און יעדערער — אונטער אַ נייער מאַרקע, מיט אַ באַזונדער שפּיצעל.

צום בעדויערען זענען דאָ ליבהאָ־בער פון מגידים און חוגים נישט בלויז קרעמער און אַנטשטאַנענע קוסטערען, נאָר אויך אַ געוויסע צאָהל פּראָפעסאַיין מיטגלידער, אפילו מיטגלידער פון קאָמ־קאָמער, ס'וואַרפט זיך אפילו דורך אַ קאָמוניסט אויך.

די שמחה פון דער קלערי־קאַלער כנופיה און די חוצפה פון דעם „יאָווס קאָזאַקען" איז גאָרנישט איבערצוגעבען.

דער גבאי פון שול שטייט ביי דער טיר, ווערט צעשמאָלצען פון גדולה און שרייט צו יעדערען מיט חוצפה: „נו, קום אָקערשט אַריין, חבר'ל! דאָ זענען שוין פערהאַנגען גרעסערע קאַקערס פון דיר. נישקשה, ס'מעג דיר אויך אַנטשיין!"...

און אָט האָט אַ הרי איינער, אמת, אייגענע פּאַטעון, וועלכע זענען אָבער גאַנץ באַוויזענער.

אַ פּאָליאַק אַ מיטגליד פון לעדער־טעראַיין, וועלכער האָט זיך געלערנט פאַר פּראָבאַקטיוו (טעשיגער יוניאָן־טע־ער) און אַ מאַרגענשטערן־סענער אַרבייטער, האָט זיך פּלוצלינג באַלאָזען אויף „מסירת נפש": אויפגעזוכט זיך אַ מוהל אין מינסק און האָט זיך מל געווען, זייענדיג אַלט ביי 25 יאָהר. נאָכדעם האָט ער זיך אינגאַנצען מגייר געווען מיט אַלע תבורים און פּיטשפּוקעס. און ענדליך האָט ער חתונה געהאַט מיט אַ יודיש מיידעל „כּדת משה וישראל"...

פאַרשטעהט זיך, אַז ער איז גלייך געוואָרען דער העלד פון קהל, מען האָט איהם אָפּגעגעבען צו אַ רבי'ן, און ער שטעהט אין בית מדרש אויבען אָן.

און נאָך אַ פאַקט: עס איז דאָ גע־שטאָרבען אַ קאָמוניסט, דער געוועזענער פאַרזיצער פון היגען יודישען ראַט. די פרומאַקעס האָבען אונטערגעכאַפּט די לעגדען, אָרגאַניזירט זייערע „קאָ־זאַקען" און געמאַכט אַ פּרוב צו בעגראַ־בען דעם חבר מיט רעליגיעזע צערע־מאָניעס. בלויז אַ דאַנק דער ענערגי־שונג פון דער פּאַרטיי זענען צושטערט געוואָרען זייערע פּלענער און ס'איז נישט פאַרשוועכט געוואָרען דער כבוד פון פאַרשטאָרבענעם באָלשעוויק, וועלכע האָט זיין גאַנץ לעבען געקעמפט אין שטעדטעל מיט דער קלעריקאַלער כנופיה.

אַ לאַנגע צייט נאָכדעם האָבען די צו'רונו'ע ביי־קורס פאַרשפּרייט מעשׂ־מעשיות, אַז דער געשטאָרבענער נייט

(ענדע פון ל'־מץ זייט)

נייער פאלקסבלאט 3. אקטאבער 1927 | דאס לאדזשער לעבען | נייער פאלקסבלאט 3. אקטאבער 1927

3 אקטאבער
מאנטאג ז תשרי תרפ״ח
זון-אויפגאנג 5.06
זון-אונטערגאנג 5.54
לענג פון טאג 11, 15

א מוטער האלט איהר טאכטער שוין 13 יאהר אונטערן שלאס

אוז דאס אומגליקליכע מיידעל איז געווארען גייסטיג קראנק.

א שוידערליכע טראגעדיע, וואס איז ענטדעקט געווארען אין כאמע צענטער פון שטאט.

אין אונזער שטאט, אין סאמע צענטער אויף פיעטריקאווער גאס, איז דיעזע ענטדעקט געווארען א מוראדיגע געשיכטע, פון וועלכע די האהר שטעלען זיך קאפויער.

אין א קליין שטיבעל געפינט זיך אונטער א שליסעל זייט 13 יאהר א מיידעל, וועלכע ווערט געהאלטען דארט דורך איהר אייגענע מוטער.

די דאזיגע ידיעה איז אנגעקומען צום לאדזשער פון דער געזונדהייטס אפטיילונג ביים מאגיסטראט אלעקסאנדער יאגעל. ה׳ יאגעל האט זיך פערזענליך מיט׳ן אויספארשונג גענומען און מיט עפליכע טעג צוריק איז ה׳ יאגעל, קאמיסאר מאראנקאווסקי, קאמ. פון דער 1-טער בריגאדע ה׳ מיקא, פערטרעטער פון "נייעם פאלקסבלאט" און עטליכע פאליציי-בעאמטע אוועק אויפ׳ן אנגעוויזענעם ארט, אונטערזוכען די דירה און פאר זייערע אויגען האט זיך פארגעשטעלט פאלגענדעס משונה אונגלויבליך בילד.

א קליין שטיבעלע ד׳ על ד׳, שמוציגע ווענד, מאדלאנגע און סופים, דאס גאנצע מעבעל בעשטעהט פון א צובראכענעם שטוהל און א מאטראץ אויף וועלכען ס׳ליגט א קישען שווארץ ווי סמאלע, אויפ׳ן טאפטשאן קריכען ארום ווערים און פערשידענע אומפלוי. ביי איינע פון די ווענד שטעהט א פאס. אין וועלכען ס׳געפינט זיך פערשימלטע וואסער. אויפ׳ן פענסטער שטעהט א טעלער מיט שטיקלעך פלייש (צוגעגרייטע שפייז צו וועלכען מ׳קען נישט צוגעהן, אז מ׳זאל זיך נישט צוהאלטען די נאז. אויף דעם האלב-צובראכענעם שטוהל איז געזעסען א דערשראקען, בלייך, איינגעהויקערט מיידעל אנגעטאן אין שמאטעס. ביים אריינקומען פון די פרעמדע מענשען וויל דאס האלב-פערווילדעטע מיידעל אנטלויפען און פערשטעלט זיך די אויגען מיט די הענד. די אנוועזענדע בעאמטע האבען אין מ׳הויבט אן מיט איהר צו רעדען:

— וואס טוסטו דא?

— וואס זאל איך טון, איך זיץ איצט אין שטוב, איך בין ערשט געווען אויף די פראמענאדען שפאצירען.

— איהר גהט אפט שפאצירען?

— איך גיי ארום אין געוועלב און קויף א ברוט פאר 14 קאפיקעס, אדער א פונט צוקער פאר 13 קאפיקעס.

דאס געשפרעך געהט אזוי ווייטער און ווייטער און ס׳שטעלט זיך ארויס, אז דאס מיידעל, וועלכע איז א צוואנציג עטליכע און דרייסיג יאהר, האט אינגאנצען פערלוירען דעם בעגריף פון צייט, דורך די 13 יאהר, וואס זי איז געשלאסען אין א הויז שמוציג און עקעלדיג צימער איז קיין איינציגער נישט ארויסגעגאנגען איבער דער שוועל און איהר דוכט זיך אלץ, אז דאס איז ערשט נעכטען געשעהען, זי פערגעסט מיט א וואונדערבארער פינקטליכקייט אלע געשעהענישען פון פאר דער מלחמה און רעדט וועגען זיי ווי וועגען אקטועלע זאכען, דאגעגען ווייס זי נישט פון קיין מלחמה, פון פוילישער מלוכה פוילישע געלד א. א. וו.

ביים אנקומען פון די פאליציי-פארשטעהער האבען זיך פאר דער טיר פון דעם לעבעדיגען קבר זיך פערזאמעלט די שכנים פון׳ם הויז מייסטעוס קריסטען, וועלכע האבען דערצעהלט וועגען דער שוידערליכען געשיכטע פאלגענדעס:

די שכנים געדענקען דאס מיידעל מיט 13 יאהר צוריק, א פולשטענדיג נארמאלע, שלאנקע און שעהנע, זייט דעם יאהר 1924, דערצעהלען די שכנים האט מען דאס מיידעל נישט געזעהען ארויסגעהען איבער דער שוועל. דאגעגען האט מען פון אינעווייניג פון דער וואוינונג, וואו דאס מיידעל געפינט זיך, און וועלכע בעשטעהט פון א צימער מיט א קיך. אין די ערשטע צייטען בעהערט געהערט קללות און קריגעריי׳ען צווישען דער מוטער און דער טאכטער. די געוואלדען און געשרייען זענען אבער נווארען אלס זעלטענער ביז זיי זענען אינגאנצען פערשוואונדען געווארען.

די מוטער פון דעם מיידעל, דער צעהלען ווייטער די שכנים, איז א גייסטיג קראנקע. זי ווייסען נישט צוליב וועלכע סיבה דאס יונגע מיידעל איז איינגעשלאסען געווארען אין איהר תפיסה און ווערט שוין דארט געהאלטען אין פערלויף פון אזוי פיל יאהרען. די מוטער היט זי אבער זעהר שטארק און האט מורא מ׳זאל איהר טאכטער נישט ארויסגנבענען.

דאס מיידעל רעאגירט מעהר אויף נארגישע און פערגעהמע איהר תפיסה רוהיג און אהן ווידערשטאנד. קריגערייען צווישען ביידע פרויען קומען גאר פאר, בעת די הענדלט זיך וועגען עסיסען.

אונזער מיטארבייטער איז געלונגען זיך צו דערוויסען אלע פרטים וועגען דעם דאזיגען שרעקליכען ענין, די דאזיגע פרטים זענען ווי א פרויעריגער שפאנענדער ראמאן, דאס גאנצע מאטעריאל וועגען דער שרעקליכער ענטדעקונג וועלען מיר ברענגען פאר אונזערע לעזער אין מארגענדיגען נומער פון אונזער צייטונג.

30 יודען! צוברעקעלט נישט די יודישע שטימען!
געדענקט, אז יעדע איינציגע שטימע קען רעטען די ראָטשאַפט די וואהלען.
998
30 שטימט פאר דער ליסטע פון ציוניסט. וואהל-קאמיטעט 30

דאס מיספערשטעהעניש מיט דער ליסטע 32

ווי קומט אויף דער לאדזשער ליכטע דער ריכטער וואציעכאווסקי?

(א שטים פון דער פוילישער פרעסע).

אין גלכ׳יגען "גלאס פאלסקי" לייענען מיר:

צווישען די פיל קאנדידאטען ליסטעס צום שטאט-ראט, וועלכע זענען אריינגעטראגען געווארען אין דער הויפט וואהל-קאמיסיע, ציהט אויף זיך א בעזונדערע אויפמערקזאמקייט א ליסטע, וואס איז אריינגעטראגען געווארען צום סאמע סוף און וועלכע איז, דוכט זיך, ענטשטאנען צוליב א מיספערשטענדניש אין גרויס איילעניש, לויט דער איניציאטיוו פון א געוויסען זעהר אמביציעזען הער, וועלכער האלט זיך שוין פון לאנג, מיר-נישט דיר-נישט, פאר "בערופען" צו שפילען עפעס א נישט בעשטימטע "וויכטיגע" ראליע און געזעלשאפטליך-פאליטישען לעבען.

מיר מיינען דא די ליסטע 32 פון לאקאטארען און סובלאקאטארען און איהר ערשטען קאנדידאט דעם ה׳ ז. פאוולאווסקי.

ה׳ פאוולאווסקי איז געווען פרעזעס פון דעם שוין נישט עקזיסטירענדען פעראיין פון לאקאטארען און סובלאקאטארען. זיינער צייט האט ער זיך ערווארבען "פאפולאריטעט" אויפ׳ן לאדזשער ברוק אין צוזאמענהאנג מיט זיין שלים-מזל׳דיגער טעטיגקייט, וועלכע האט איהם דערפיהרט צו דער... בעשולדיגונג - באנק, אלס אנגעקלאגטער אין מיטבוליכען מיט זיין אמט אין דער וויראציע.

נעגען דעם געוועזענעם "פרעזעס" איז מיט 8 חדשים צוריק דורכ׳ן אויספארשונגס-ריכטער פערפיהרט געווארען א פראצעס, וועלכער דארף פארקומען אין חודש אקטאבער, ד. ה. פון דער צייט, ווען ער ערווארט די גאולה אין געשטאלט פון א מאנדאט.

מיר געפינען פאר נויטיג דוקא איצט צו ווייזען די וועהלער דעם ריכטיגען פרצוף פון דעם ה׳ פאוולאווסקי און זאגען אונזער מיינונג וועגען דער לעכערליכער און טרויריגער פראגע. פעסטשטעלענדיג, אז דער געוועזענער פרעזעס, וועלכער איז פאר זיין טעטיגקייט צוגעצויגען געווארען צו געריכטליכער פעראנטווארטליכקייט, קען נישט פערדינען קיין צוטרוי פון די וועהלער, קען נישט און האט נישט דאס רוכט צו קאנדידירען אויף א ראטמאן.

אונזער מיינונג וועגען א גוטער שטאט-רעפרעזענטאנץ צווינגט אונז צו פערלאנגען, אז ביים רודער פון דער שטאט-פערוואלטונג זאלען זיך געפינען מענשען מיט נישט בעפלעקטע כאראקטער און פולשטענדיג ריינע הענד און נישט "טוער", וועלכע זענען אפטמאל געשטעלט געווארען אויסער די קלאמערן פון דער געזעלשאפט.

צו אינפארמאציע וועלען מיר נאך צוגעבען, אז די לאדזשער געזעלשאפט און די יודישע פרעסע האבען בעטראכט א סך גערעדט וועגען ה׳ פאוולאווסקי און איהם געראטען צו לעגען דעם זמט פון טראגען. דאס האט אבער ניט געהאלפען, ער איז דער לאקאטארען-פעראיין איז זיך צופאלען און א גרויסע מיגלעכקייט האט געגעבען דעם "פרעזעס" געמאכט א נ׳אינקלינגע אין געריכט.

אויף דער דערמאנטער ליסטע נומער 32 פיגורירען, חוץ דעם ערשטען קאנדידאט, אויך די נעמען פונ׳ם בעזירקס-ריכטער ה׳ וואציעכאווסקי און פון ארוואקאטען אפליקאנט ה׳ כזדי, וועלכע מ׳קען גאר נישט פערווארפען. ס׳קומט אונז גאר אויס זיך צו וואונדערן, אויף וואס פאר א אופן די ה״ה וואציעכאווסקי און כזדי געפינען זיך אויף דער ליסטע, אויף וועלכער ס׳פיגורירט ה׳ פאוולאווסקי.

ס׳איז זיך אויך צו וואונדערן, וואס א געוויסע רעפארמירען-ביורא רעקלאמירט אין א הויפט ביולעטינען די ליסטע 32 און שרייבט, אז די ליסטע פון ה׳ פאוולאווסקי איז ווערט געשטיצט צו ווערען.

נישט געבענדיגע "טוער" זאגען דאך איבעראל און אויך אין לאדז, אבער אזעלכע "טוער" האבען די מזלה, וואס נאך א מזלה, שטעלען זיי זיך מעהר נישט אויפ׳ן אויף. דאס קען מען אבער נישט זאגען וועגן דעם ערשטען קאנדידאט פון דער ליסטע 32.

יאהרגאנג 1909.

ווער דארף זיך היינט אן מארגען שטעלען צו דער רעגיסטראציע?

היינט דארפען זיך שטעלען צו דער מיליטער-רעגיסטראציע אויף טראגוט 10 די יונגעלייט, וועלכע זענען געבוירען אין יאהר 1909, וועלכע וואוינען אויפ׳ן שטח פון 4 טען קאמיסאריאט און וועמעס פאמיליע-נאמען הויבען זיך אן מיט די אותיות: A, B, C, D, E, F, G, און פון 2-טען קאמיסאריאט: K, L, Ł, M, N, O, P.

שכרות און מעסער-שטעכעריי.

(א) הענריק ווינזער איז געקומען צו נאסט צו דער פאמיליע ריכטער און מ׳האט דארט געמאכט א כוסה. ווען די געסט זענען געווארען בגילופין האט מען זיך צוקריגט און מ׳האט ווינזער׳ן ארויסגעווארפען. אין א פאר מינוט שפעטער איז ער צוריקגעקומען זיך אריינגעריסען אין שטוב און פערוואונדעט אין האנד מיט א מעסער די 43 יאהריגע אלגא ריכטער, און איהר זוהן בראניסלאוו אויסגעשניטען דעם בויך. די גרויסגערודערטע מאנמאווינע האט זיי ביידע אפגעפיהרט אין שפיטאל. בראניסלאוו גוסס׳ט און די מוטער, וועלכע האט פיל בלוט פערלוירען געהאלטען, געפינט זיך אין א שווערען צושטאנד.

ווינזער איז ארעסטירט געווארען. די פאליציי פיהרט אן אויספארשונג.

אין די אפטייקען.

היינטיגע נאכט-דיזשורען.

(א) היינט בייבאכט דיזשורירען די פאלגענדע אפטייקען: מ. עפשטיין, (פיעטריקאווער 225); מ. בארטאשעוויסקי, (פיעטריקאווער 95); מ. ראזענבלום, (ציגעלנאיאס 12); יורש׳ס פון גארפיין, (וואלטשאנסקא 54); קאפערסקי, (נאווא-מיעסקא 15).

עספעראנטא קורס אויף יודיש (קאמוניקאט).

די לאדזשער עספעראנטיסטען געזעלשאפט "לאבאראס" הויבט אן נאך יום-טוב צו פיהרען א קורס פון עספעראנטא אין דער יודישער אינגעריכען-שפראך.

פערשרייבען קען מען זיך אין דער געזעלשאפט "לאבארא" (ציגעלנאיאס 75) יעדען מאנטאג און דאנערשטאג פון 8 ביז 10 אווענד.

ברוך דניאל ריבקינד

געפעטען איז אין קריניק אין עלטער פון 60 יאהר נעשטארבען דער לאדזשער בירגער ר׳ ברוך דניאל ריבקינד (א אידעם פון ה׳ סענדער רישקין).

דער פערשטארבענער איז געווען יושב-ראש אין דער חבריה "תורת חסד" און אנ׳אנגעזעהענער ארטאדאקסישער טוער.

דער קערפער פון פערשטארבענעם ווערט געברענגט קיין לאדז.

21 אלע אנהענגער פון דער פרייער יודישער ארבייטענדער געזעלשאפט אין ארץ-ישראל און פון א בענייטען לעבען אין גלות אויף די יסודות פון פראדוקטיווער ארבייט, נאציאנאלער אויטאנאמיע און העברעאישער קולטור
שטימען פאר דער ליסטע 21 פון ציוניסטיש-דעם. וואהל קאמיטעט "התאחדות". 21

Dr. Z. Rakowski
ספעציאליסט פאר אויערן, נאז, האלז- און לונגען-קראנקהייטען.
קאנסטאנטינאווסקא 9 טעלעפאן 27-81
פ׳ באשטונדען פון 12 ביז 2 און פון 5 ביז 7. נעמט אויך אן אין לאדזשאנער קרעשאר 17 פון 10—12 און נ.מ. פון 2—5

Dr PRYBULSKI
פאנדארוקא 1, טעלעפאן 25-38
צוריקגעקערט.
הארנרינגען און האר - הויט - קראנקהייטען ווענער-שרעכען, באהאנדלונג פון קווארץ-ליכט (הער-אויספאל). רענטגענאפנאהמען.
נעמט אן פון 9—1 און פון 4—8 פרויען: פון 4—5 נאכט.
ספעציעלער הארטשולע פאר פרויען.

קירצליך 864

OJCOWIE i DZIECI
מיט רודאלף שילדקרויט.

30 יודען! שטימט פאר דער ליסטע 30
פון ציוניסטישען וואהל-קאמיטעט 30
אויף וועלכער עס פיגורירען פערטרעטער פון אלע שיכטען פון דער יוד. בעפעלקערונג!

Dr. med. D. HELMAN
צוריקגעקערט
ספעציאליסט פאר אויערן, נאז, האלז-קאפף און האלז-קראנקהייטען
נעמט נאר אן אויף פעטריקאווער 68. טעל. 12-20.
פון 10—12 און פון 5—7 פר.

וואָס מיר האָבען צו זאָגען די מילמאַנ׳ס

אויף דער ווילדער העצע, וועלכע זיי פיהרען געגען אונזער צייטונג.

„פערקויפטע פעדערס", „געמיינע ראָלע", „אָזעלכע געמיינהייטען", „באַנדיטישער אופן", „פערקויפען די נשמות דעם גאָלדענעם קאַלב", „דינען דער בורזשואַזיע", „פערקויפט זייער געוויסען", „קאַפּיטאַליסטישע צייטונג", — אָט אַ די אויסדריקען און עפּיטעטען, פערשידענאַרטיג וואַריאירט, און צו עטליכע מאָל איבער׳חזר׳ט, בענוצט ה׳ מילמאַן אין בעצוג צו אונזער צייטונג און איהרע מיטאַרבייטער אין זיין ענטפער אויף אונזער קורצער „אויפקלערונג".

ה׳ מילמאַן שרייבט: „נישט איינמאָל האָט איך", „מיין ענטפער", „אַ העצע געגען מיר", „אַנ׳צינדען צווישען מיר און „נייעם פאָלקסבלאַט"...

ה׳ מילמאַן, איהר זייט קראַנק. איהר ליידט אויף גרויס-קייטס-מאַניע אין אַ שאַרפער, אויב נישט האַלוצינאַציאָנער פאָרם. מיר ראַטען אייך וואָס גיכער זיך נעהמען קורירען. איהר האָט דערצו אַלע מעגליכקייטען. נוצט אויס אין דער קראַנקען-קאַסע די בעסטע הייגנען, וועלכע איהר זאָגט אָן דאָרט אָנצווענדען געבען אונז, און — היילט אייך!

ווייל אויב איהר רעדט אייך באמת איין, אַז מיר פיהרען אַ העצע געגען אייך, אַז עס זענען דאָ עפּעס חשבונות צווישען אונז און אייך, דעם קליינעם פּאָליטישען אָנגעלאָפּענעם מיט השגות און בעגריפען פון אַ דורכשניטליכען קליין שטעטלדיגען פריקאָזשטשיק — דאַן איז אייער מצב זעהר ערנסט, דאַן דאַרף מען אייך מעסטען די טעמפּעראַטור.

מיר האָבען אייך, ה׳ מילמאַן, קיינמאָל נישט אָנגעטאָן דעם כבוד אייך אָנצוגרייפען, אָדער, ווי איהר זאָגט, צו פיהרען געגען אייך אַ העצע, און מיר ערקלערען אייך פייערליך, אַז מיר וועלען דאָס אויך ווייטער נישט טאָן; מיר וועלען אייך קיינמאָל נישט שטעלען קיין נישט-דיסקרעטע פראַגען, ווי דאָס טוען אייערע געגנער, דהיינו, וואו איהר האָט אַהינגעטאָן געלדער, וואָס זענען געזאַמעלט געוואָרען פאַר די הונגעריגע אין רוסלאַנד; ווי האַלט עס מיט אייערע דיסקאָנטאָ-געשעפטען; פון וואַנען נעהמט איהר דאָלאַרען אויף קויפען זיך אַ דירה און איינריכטונג; וואָסער פּראָצענט נעהמט איהר פון די קראַנקען-קאַסע-אַגענטען, וועלכע איהר שטעלט צו מיט אַנ׳אמת׳ער מסירות נפש פאַר „הם ציוניסטישע בלעטער"; אָט די און אַנדערע פראַגען וועלען מיר אייך נישט שטעלען, אויב איהר וועט בעווייזען, אַז מיר האָבען ס׳אַיו אויף די שפּאַלטען פון אונזער צייטונג אייך אָנגעריהרט.

בעהאַלט אייך נישט, ה׳ מילמאַן, הינטער׳ן פאָרהאַנג פון „בונד". מיר האָבען קיינמאָל נישט בעהאַנדעלט בטוען די אינטערעסען פון „בונד" אַלס אַרבייטער-פּאַרטיי; די אַרבייטער-מאַסען זענען אונז שטענדיג געווען נאָהענט צום האַרצען און די בעדערפענישען פון די אַרבייטער און אַרימע מאַסען האָבען שטענדיג געפונען אין אונזער צייטונג אָבקלאַנג און פערשטענדניש. אַזוי וועט עס זיין אויך ווייטער, אינגאַנצען אומאָפּהענגיג דערפון, צי די פּראַקטיקען פון מילמאַנס פּאַרטיי בעטען אונז וועלען שוואַכער ווערען, אָדער זיי וועלען פאָדערען די דרינגענדע אינטערווענץ פון אַ פּסיכיאַטער און די אָנווענדונג פון אַ צוואַנגס-העמדעל.

אויב מיר דערהויבען איצט אונזער שטים, איז עס נישט געגען דער אַרבייטער-פּאַרטיי „בונד", נאָר געגען דער פּאָמפּאָראַלישער קליקע פון אַ קלענערע און גרעסערע מילמאַנ׳ס, וועלכע האָט זיך — גאָט ווייסט מיט וואָסער רעכט — גענומען דעם מאָנאָפּאָל אויף בעפלעקען און בעשמוצען יעדען איינציגען, וואָס איז זיי נישט וואוילגעפעלען; וואָס פּראָסטיטואירען טאָג טעגליך דאָס עהרליכע מענשליכע וואָרט; וואָס פערגוואַלדיגען מיט אָנ׳אומגלויבליכען ציניזם דעם אמת; וואָס האָבען אָפּגעמעקט אינגאַנצען די מחיצה צווישען וואַהרהייט און שקר: וואָס האָבען בענומען דעם אָפּנאָם פון „אמת" פאַר דער באָרד און צופען פון איהר די האָר איינציגווייז; וואָס זעהען ווי אַנ׳אָנגעלאָדענער קוילען-וואָגען, גרייט צו שיסען בלינד אויף יעדען, וואָס טוט נישט זייער ווילען; וואָס וואַרפען זיך מיט זידעל-ווערטער פונקט ווי אַ שיכור׳ער כוליגאַן, וועלכער קוקט רוהיג און גענוסיג סעמעטשקעס און צוזאַמען מיט די שאָלעכטס שפּייט ער יעדע ווייל אַרויס אַ „פאַ מאַטיערי".

אָט די קליינע און גרויסע מילמאַנ׳ס זשאָנגלירען, ווי שולער׳ס מיט געצייכענטע קאָרטען, נישט נאָר מיט ווערטער, ווי „פּאַנריטיזם", „הפקר-יונגען", „פערקויפטע פעדערס", נאָר אויך מיט כלומרשטע פאַקטען. אַ וואַלד פּאַפּיר וואָלט מען געמוזט פערברויכען ווען מיר וואָלטען וועלען אויסרעכענען אַלע אינסינואַציעס, אומבעווייזליכע און בעוואוסטזיניגע ליגענס, וועלכע די מילמאַנס לאָזען אין פערקעהר. מיר וועלען אָנרעכענען בלויז אַ פּאָר, וואָס האָבען אַ שייכות צו אונז.

וויסענדיג בפירוש, אַז דאָס איז אַ ליגען, האָבען די מילמאַנס געשריבען אין זייער צייטונג, אַז איינער פון אונזערע מיטאַרבייטער, וואָס בנוגע זיין פּערזענליכער ריינקייט און אָנשטענדיגקייט איז בײַ זיי קיין ספק נישטאָ, אַז ער האָט גערופען פּאָליציי צו שטרייקענדע אַרבייטער. און ווען די עמפּערטע אַרבייטער האָבען פערלאַנגט אַנ׳הכחשה, האָבען די מילמאַנס מיט אַ בעוואונדערונגס-ווערטען ציניזם געענטפערט: ער האָט דאָך אַ צייטונג, זאָל ער עס אָפּלייקענען.

וויסענדיג בפירוש, אַז דאָס איז אַ ליגען, האָבען די מילמאַנס געשריבען, אַז די אַרבייטער פון אונזער פערלאַג האָט מען נישט אויסגעצאָהלט פאַר׳ן טאָג פון 1-טען מאַי.

וויסענדיג בפירוש, אַז דאָס איז אַ ליגען, האָבען זיי געשריבען, אַז אין אונזער פערלאַג איז געווען אַ ויכוח מכח אורלויבען, בעת די אורלויבען ווערען בײַ אונז שטרענג אָפּגעהיט און זענען אָבליגאַטאָריש פאַר אַלע אַרבייטער.

וויסענדיג בפירוש, אַז דאָס איז אַ ליגען, דערצעהלט און שרייבט ה׳ מילמאַן, אַז אונזערע בעריכטען וועגען אַרבייטער-אַקציעס זענען געשריבען אין גייסט, ווי די פּאָליציי ווינשט דאָס.

וויסענדיג, אַז דאָס איז אַ ליגען, דערצעהלט ה׳ מילמאַן אויף מיטינגען, אַז מיר האָבען געשריבען וועגען אַרבייטסלאָזע פרויען, וואָס זענען כלומרשט בעפאַלען פּאָליציי, בעת אין דעם גייסט האָט בעריכטעט די צייטונג, וואָס ווערט דורך מילמאַנ׳ען רעקלאַמירט און פּראָטעזשירט.

וויסענדיג, אַז דאָס איז אַ ליגען, דערצעהלט מילמאַן, אַז מיר האָבען נישט געשריבען וועגען דער מעדעם-שול.

וויסענדיג, אַז דאָס איז אַ ליגען, דערצעהלט מילמאַן, אַז מיר האָבען נישט געשריבען וועגען קומען פון ה׳ עהרליך פון אַמעריקאַ... א. א. וו. א. א. וו. א. א. וו.

די מילמאַנס שטעלען פאָר אונזער צייטונג אַלס פעסטונג פון פּועלי-ציוניזם און צוליב דעם כלומרשט פיהרען זיי די אומאויפהערליכע אַטאַקעס געגען אונז: זיי, די מילמאַנס, נעהמט איהר, האָבען זיך געשטעלט די איינציגע אויפגאַבע צו דעמאַסקירען די צביעות פון די פּאַצעקעס, וואָס בעהאַלטען זיך הינטער די קאַפּיטאַליסטישע באַסטיאָנען פון אונזער צייטונג.

ה׳ מילמאַן און קאָלעגען! איהר זייט דאָפּעלט קראַנק: נעבען דער „מאַניאַ גראַנדיאָזאַ" פּלאָגט אייך אַ „מאַניאַ פּאַצעקאָזאַ", וואָס רופט בײַ אייך אַרויס האַלוצינאַציעס אין שלאָף און אויף דער וואָך. מיר וועלען דאָ די מילמאַנס שטעלען אַ פּאָר פראַגען, און יעדער פערשטענדיגער און אויפריכטיגער מענש וועט לייכט אורטיילען, וואו עס ליגען פּלאַסטען פון צביעות:

פאַרוואָס פערשווייגען די מילמאַנס, אַז צווישען אונזערע מיטאַרבייטער — נישט צופעליגע, נאָר שטענדיגע — געפינען זיך עטליכע בונדאָווצעס?

פאַרוואָס פערשווייגען די מילמאַנס, אַז איינער פון אונזערע מיטאַרבייטער איז דער לאָדזשער קאָרעספּאָנדענט פון דער „פאָלקסצייטונג"?

פאַרוואָס פערשווייגען זיי, אַז איינער פון אונזערע מיטאַרבייטער איז אַ טעטיגער מיטגליד פון „בונד" און טרעט איצט אַרויס אויף די וואַהל-מיטינגען?

פאַרוואָס האָט מילמאַן אויסגענוצט געגען אונז דעם אַרטיקעל „שמאָט, שמאַט" אויף אַ פערזאַמלונג פון יודישע אַרטיסטען וויסענדיג און פערשווייגענדיג, אַז דעם אַרטיקעל האָט געשריבען אַ בונדיסט און אַרויסשווינדלענדיג אויף אַזאַ אופן די הסכמה פון די אַרטיסטען צו שטימען פאַר׳ן בונד?

אָדער האַלטען די מילמאַנס, אַז אויב מ׳איז נאָר מיט זיי אין גוטע בעציהונגען מעג מען מיטאַרבייטען אין אַ צייטונג, וואָס „דינט נאָר דעם גאָלדענעם קאַלב", וואָס „האָט זיך פערקויפט דער בורזשואַזיע", וואָס האַנדעלט „באַנדיטיש" א. א. וו.?

דעם ה׳ מילמאַן „עקעלט פון אונזער רעקלאַמע". מיר פרעגען דעם ה׳ מילמאַן, צי האָט איהם געעקעלט, ווען ער האָט אין די צעהנדליגער מאָלען זיך געווענדעט צו אונזער רעדאַקציע מיט ידיעות אונגעפעהר וועגען דעם, אַז ער האָט זיך בעוויזען מיט אַ פּשאָדעווניק, אָדער, אַז דער ווייסע וואָיעוואָדע האָט איהם געדריקט די האַנד? צי האָט איהם געעקעלט, ווען ער האָט אומגערופען עטליכע מענשען, וואָס האָבען אַה אויסהער געקלונגען צו אונז אין רעדאַקציע, פאַר וואָס עס איז נישט געדרוקט געוואָרען אַ פערשטעמפּעלטע נאָטיץ פון קראַנקען-קאַסע, אין וועלכער עס האָט פיגורירט מילמאַנס נאָמען? צי האָט געעקעלט די מילמאַנס, ווען זיי האָבען אונז פערשיט מיט קאָמוניקאַטען מיט׳ן בעדינג, עס זאָל נאָר קיין וואָרט נישט געשטראָכען ווערען? צי האָט געעקעלט דעם ה׳ ליכטענשטיין, ווען ער איז פערזענליך געקומען צו אונז אין רעדאַקציע מיט אַ גרויסען אַרטיקעל און האָט דעם אַרטיקעל נישט אָפּגעדרוקט בלויז דערפאַר, ווייל ס׳איז איהם קאָרעקט און פריינדליך פאָרגעלעגט געוואָרען, ער זאָל ענדערען עטליכע שוין צופיל גוזמא׳דיגע און געשמאַקלאָזע זידעל-ווערטער?

מיר האָבען פערשוויגען זיין מאַטאַניגקייט! רייסט זיך ה׳ מילמאַן די האָר פון קאָפּ, ווייל — יעדער איז מחויב דאָס צו וויסען, אַז נישט וועט מען איהם אָנרופען „באַנדיט" — מילמאַן און דער אַרבייטער-קלאַס דאָס איז איינס און דאָסזעלבע.

מיר האָבען קיינמאָל נישט פערשוויגען די טעטיגקייט פון אַרבייטער-פיהרער, וואָס האָט געהאַט דעם זין און דעם ציל די אינטערעסען פון די אַרבייטער און אַרימע מאַסען. מיר האָבען נישט פערשוויגען די טעטיגקייט פון „בונד": די קאָמפּלעטען פון אונזער צייטונג זענען אָפען פאַר יעדען און מיר ווילען זיך דאָ נאָר פערופען אויף אונזערע בעריכטען וועגען דער אָבסטרוקציע אין שטאָט-ראַט, אויף׳ן אינטערוויו מיט ה. ל. פאָזנאַנסקי וועגען דער מעדעם-שול און אין אָנהויב פון דער איצטיגער וואַהל-קאַמפּאַניע. בלויז די וואַהנזיניגע פּראָוואָצירענדע העצע פון די מילמאַנס האָט אונז געצוואונגען איבערצוגעהן איבער זיי צו דער טאָגעס-אָרדנונג מיט דער פעראַכטונג, וועלכע די מילמאַנס פערדינען.

אמת, מיר האָבען פערשוויגען, מיר האָבען פערשוויגען אַנדערע זאַכען. מעגליך, אַז מיר זענען בעגאַנגען אַנ׳עוולה, אָבער געטאָן האָבען מיר דאָס מיט׳ן גוטען גלויבען, אַז דורך דער פערעפענטליכונג פון געוויסע מעשים קאָנען מיר שאַדען ברענגען דער אַרבייטער-זאַך, און דאָס האָבען מיר נישט געוואָלט.

מיר האָבען פערשוויגען, אַז אין פאָרטפעל פון אונזער רעדאַקציע ליגט שוין אַ לענגערע צייט דער גאַנצער מאַטעריאַל וועגען שענדליכען סקאַנדאַל ליכטענשטיין.

מיר האָבען פערשוויגען, אַז ה׳ ליכטענשטיין, וועלכער וואַרפט זיך אין זיין בלאַט ווי מיט קינדער-באַלעמלעך מיט די ווערטער „באַנדיט" און „הפקר-ליים", אַז ה׳ ליכטענשטיין איז אַ שטרייק-ברעכער; אַז אַלס מיטאיינהאַבער פון אַ שולע האָט ער געבראָכען דעם שטרייק פון די לעהרער; אַז אין די אינטערעסען פון זיין שולע האָט ער דעזאָרגאַניזירט און אונטערגעגראָבען דעם לעהרער-פעראיין; אַז ער איז פון אָרגאַניזירטען פאַראיין פון די לעהרער אויסגעשלאָסען געוואָרען דורך אַנ׳איינשטימיגען בעשלוס פון אַנ׳אַלגעמיינער פערזאַמלונג; אַז פאַר דעם דאָזיגען בעשלוס האָבען געשטימט זיינע, ליכטענשטיין׳ס פּאַרטיי-חברים; אַז דער בעשלוס איז בעשטעטיגט געוואָרען דורך אַ לעהרער צוזאַמענפאָהר אין וואַרשע. דערזעלבער ה׳ ליכטענשטיין האָט דעם ציניש׳ען מוט אַלס רעדאַקטאָר פון אַ בלאַט צו שטעמפּלען אומבעפלעקטע מענשען מיט די נעמען „פערקויפטע פעדערס" „דינער פון דער בורזשואַזיע".

*

מיר האָבען זיך לאַנג געשלאָגען מיט דער דעה, צי זאָלען מיר די שורות געבען צום דרוק. מיר טוען עס מיט אַ שווערען געמיט, ווייל מיר ווייסען, וואָסער גרויסע ענטוישונג אין געטער דאָס וועט ברענגען פאַר מאַנכע גלויבענסוויליגע, עהרליכע הערצער. אָבער אַלץ האָט אַ גרענעץ. די צולאָזענקייט פון די מילמאַנס וואַקסט מיט זייער זיכערקייט, אַז אַלץ, וואָס זיי טוען, וועט בלייבען אונבעשטראָפט.

עס איז געקומען די צייט אויסצודרעהען די מילמאַנס מיט׳ן פּנים צום ליכט און בעווייזען פאַר דער וועלט די פיזיאָגנאָמיע פון די, וואָס שפּאַנזשירען מיט זייער אָנגעהעריגקייט צו אַנ׳אַרבייטער-פּאַרטיי; פון די, וועלכע האָבען גענומען אין פּאַכט די מלאכה פון בעשימפען און בעשמוצען יעדען איינציגען און וואָס מיסברויכען מיט זייער האַנדווערק אויף אַנ׳אומגעהערטען אופן.

אין טומעל פון דער פּאַרוואַהל-אַגיטאַציע.

די פּאַרוואַהל-אַגיטאַציע ווערט איצט שוין מיט יעדען טאָג שטאַרקער און טומלדיגער. צוליב זונטאָג, איז נעכטען אין פּוילישען לאַגער געווען בעזונדערס לעבעדיג. עס זענען פאָרגעקומען שטורמישע מיטינגען און פערשידענע טיילען פון שטאָט איינגעמאָרדעט דורך די פּוילישע אַרבייטער און בירגערליכע פּאַרטייען

אויך אין יודישען וועלטעל איז אָנגעגאַנגען אַ אינטענסיווע פּאַרוואַהל-אַגיטאַציע.

דער ציוניסטישער וואַהל-קאָמיטעט

האָט אין משך פון נעכטיגען טאָג ענטוויקעלט אַ שטאַרקע טעטיגקייט. עס זענען פאָרגעקומען פּאַרוואַהל-פערזאַמלונגען: אין דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, אין האַנדווערקער-קלוב, אויף גמייערס מאַרק אין „בני-ציון", אויף שייבלערס מאַרק אין פעראיין „מחזיקי חולים", אויף דעם גרינעם מאַרק אין „גמילת חסדים". אין געפליגעל-פעראיין, פּאָמאָרסקאַ 17, אין גראָשער-פעראיין, אַלעקסאַנדריסקאַ 8. אין קאָלאָניאַל-הענדלער-פעראיין, ציגעל-גאַס 15. אין פערמיטלער-פעראיין, נאַוו ריקאָווער 64.

בײַ די שמאַטעס-הענדלער.

אויף די אַלע פערזאַמלונגען האָבען גערעדט: ד"ר ראָזענבלאַט, לאַזיניק יאַעל, דעפּ. העלמאַן, אָרדינאַנס, ביאַלער, האָפמאַן און אַנד.

עס זענען אָנגענומען געוואָרען בעשלוסען צו שטימען פאַר דער ציוניסטישער ליסטע.

די אונפּאַרטייאישע רעליגיעזע יודען

האָבען נעכטען אָבגעהאַלטען אַ פערזאַמלונג אין ענגלישען זאַל. עס זענען אַרויסגעטרעטען פערשידענע רעדנער און עס איז געוואָרען אָנגענומען אַ רעזאָלוציע צו שטימען פאַר דער אונפּאַרטייאישער ליסטע.

דער יודישער ווירטשאַפטליכער בלאָק

האָט נעכטען דורכגעפיהרט 2 וואַהל-מיטינגען אין די איינענע לאָקאַלען. אַלס הויפּט-רעדנער זענען אַרויסגעטרעטען ה׳ אייזנער, ג. וואָלמאַן, פייערשטיין א. א. עס איז געוואָרען אָנגענומען איינשטימיג רעזאָלוציעס צו שטימען פאַר דער ליסטע פון ווירטשאַפטליכען בלאָק.

יודיש-דעמאָקראַטישער וואַהל בלאָק.

שבת איז אין לאָקאַל פון לוין-וועבער-פעראיין פאָרגעקומען אַ מיטינג. ס׳איז אויסגעהערט געוואָרען די רעדעס: פון אַדוו. ווייצמאַן, ד"ר הירשפינקעל, גרינשפּאַן און מאָשקאָוויטש.

שבת אין אָוונד איז אין לאָקאַל פון פאָלקס הויז אויך פאָרגעקומען אַ קליינהענדלער-מיטינג. שבת איז פאָרגעקומען אַ מיטינג אין שניידער כאַלופּניקעס פעראיין.

זונטאָג נאָכם. איז פאָרגעקומען אין פאָלקס-הויז אַ מיטינג פון דער פישער-סעקציע.

זונטאָג אָוונד איז אין פאָלקס-קלוב פאָרגעקומען אַ מיטינג פון ראָדי-פּערקזהר.

אויף אַלע מיטינגען זענען אָנגענומען געוואָרען רעזאָלוציעס צו שטימען פאַר דער דעמאָקראַטישער ליסטע.

דער סוף פון א משומדת.

געוו. געליבטע פון קעניגען און פירשטען.

א מאדנע פאר פאלק שטעהט פאר'ן געריכט אין וויען.

ער, דער מאן, איז א בייזער גוי מיט א דיקען בויך, מיט א רויטער פערי־שכור'טער נאז און מיט א שטעקען אין האנד, דער טיפ פון א ווינער „הויז פערוואלטער"; זי, דאס ווייב, איז אן עלטערע פרוי, אבער זי זעהט אויס זעהר מאדנע און זי איז זעהר אונגעווענ־ליך געקליידעט. איהר פנים איז רויט געפארבט און אונטער די אויגען איז שווארץ אויסגעשמירט. מען דער קענט אין דעם אפגעלעבטען פנים, אז ער איז אמאל זעהר שעהן געווען. אויפ'ן קאפ טראגט זי א דרייגארענדי־גען רויטען סאמעטען היט מיט א גרינעם פוי־געל, גרויס ווי אנ'אדלער. איהרע קליי־דער זענען פון ראזע זיידען שטאף און לויט דער אלטער מאדע, ווי עס הא־בען געטראגען צוריק מיט 50 יאהר די דאמען.

אט דאס דאזיגע נישט גלייכע פאר פאלק איז א מאן מיט א פרוי, וועלכע זענען געקומען אין געריכט זיך גט'ן. ער, דער מאן, טענה'ט, אז ער קען מיט זיין פרוי נישט לעבען. ער איז מיט איהר פעהייראט 12 יאהר, אבער לענגער קען ער זי שוין נישט פערטרא־גען. דאס איז פאר איהם, דעם מאן, וועלכער האט שוין בעגראבען צוויי ווייבער און מיט 4 זיך גט'גט און איי־נע כמעט געה'רג'עט, — גאר קיין פרוי נישט, זאגט ער. זי איז פון ווינעטוועי־בען א צו־גרויסע פריצטע. גאר זי פוצט זיך, דערצעהלט ער פאר'ן ריכטער, גאר זי פודערט זיך, גאר זי פארבט זיך די ליפען און שמירט אונטער די אוי־גען.

— איז דאס פאר מיר א פרוי? זאגט איהר אליין, הער ריכטער, וואס איהר פערשטעהט דאך יא עפיס אזעל־כע זאכען.

אזוי טענה'ט נשבע'ך דער מאן צום ריכטער, און ער פערלאנגט א גט פאר זיין פרוי.

די עלטערע אויסגעפוצטע פרוי מיט דעם מאדנעם אויסזעהן טענה'ט ווידער איהם, אז דער מאן איז פאר איהר קיין מאן נישט. ער איז א גראבער יונג א שכור, און ער שלאגט זי דריי מאל א טאג. זי האט שוין גענוג, זאגט זי שעהנערע מענער פון אט דעם. נישקשה פיל פיינערע מענער פון איהם זענען איהר געלעגען צו די פיס און האבען זיך איהר ערקלערט אין ליבע. עפיס שעהנערע בעלעבאטים האבען זי אפ־געשאטען מיט גאלד און בריליאנטען! און זי וויל זיך גט'ן.

דאס פובליקום אין געריכט לאכט.

דער ריכטער פרעגט ביי דער פרוי:

— ווער האט דאס אייך אזוי אפ־געשאטען מיט גאלד און בריליאנטען?

— ווער? קעניגען, הער ריכטער! יא קעניגען, פרינצען און פירשטען זענען געלעגען צו מיינע פיס און געבעטעלט ביי מיר כאטש א שמייכעל; און ליבע איז שוין אפגערעדט; ליבע האט גע־קאסט ביי מיר זעהר טייער, אז אפילו פירשטען האבען זיך אזא לוקסוס נישט געקענט ערלויבען.

ווידער ווערט א געלעכטער אין גע־ריכט און דער ריכטער מיינט, אז ער האט דא פאר זיך עפיס א משוגענע פרוי.

— יא, יא, הער ריכטער, איך בין א גרויסע יחסנ'טע, — זאגט די פרוי. — איהר ווייסט נישט ווער איך בין? ווער איז מיר!

און די פרוי צעוויינט זיך שטארק.

דער ריכטער פרעגט ביי איהר ווי־טער שטארק נייגעריג:

— וואס פאר א פראפעסיע האט איהר דאס געהאט פריהער?

— פריהער בין איך געווען „האף־דאמע" פון זיין קייזערליכער מאיעסטעט פראנץ יאזעף דער ערשטער און גע־היימע מעטרעסע (נאל בעט) פון זיין מאיעסטעט קעניג מילאן, פון סערביען און מעטרעסע פון זיין קייזערליכער האהייט קראנפרינץ פראנץ פערדינאנד פון עסטרייך, און געהיימע פריינדין פון זיין קייזערליכער הויכקייט פרינץ ערצהערצאג פרידריך פון האבסבורג.

דאס פובליקום אין געריכט און די ריכטער מאכען אויף מויל און אויערן.

— ווי איז אייער נאמען, מאדאם?

— פרעגט איצט דער ריכטער שוין מיט גרויס דרך ארץ.

— מיין נאמען איז ראזע שאפער.

עס ווערט שטיל אין געריכט. מען האלט אין די אטעמס.

ראזע שאפער? איצט ווייסט מען שוין ווער עס שטעהט פאר'ן געריכט. יא, דאס איז ווירקליך די בעריהמטע ראזע שאפער, די זאגענאנטע „שעהנע ראזע", וועלכע איז געווען בעקאנט אין גאנץ אייראפא אין די קייזערליכע און קעניגליכע הויפען און אין די אריסטא־קראטישע הייזער. אלעס, וואס זי דער־צעהלט פאר'ן ריכטער, איז ווירקליך אמת. צוריק מיט יאהרען איז זי געווען בעקאנט אלס די געליבטע פון קעניג מילאן פון סערביען, און די געליבטע פון עסטרייכישען טראן־פאלגער פרינץ פראנץ פערדינאנד, וועלכער איז אין יאהר 1914 געה'רג'עט געווארען פון א באמבע אין סערביען (צוליב דעם האט אויסגעבראכען דער וועלט־קריג).

די „שעהנע ראזע" האט אמאל אין קייזערליכען הויף פון עסטרייך און אין קעניגליכען הויף פון סערביע געשפילט דיזעלבע ראלע וואס די בעריהמטע מאדאם פאמפאדור האט אמאל געשפילט אין קעניגליכען הויף אין פראנקרייך (מאדאם פאמפאדור איז געווען די גע־ליבטע פון איינעם פון די פראנצויזישע קעניגען) און פונקט ווי די מאדאם פאמפאדור האט אויך די „שעהנע רא־זע" געפיהרט פאר'ן נאז קעניגען פרינ־צען און פירשטען.

אין פראנץ יאזעפ'ס הויף איז די שעהנע ראזע געווען „האפדאמע". פראנץ יאזעפ'ס „אפיציעלע" געליבטע איז דאן געווען די בעקאנטע שוישפי־לערין באטי שראט, וועלכע לעבט נאך יעצט אין וויען אלס אלטע פרוי אין א קליינעם פאלאץ וועלכען פראנץ יאזעף האט איהר געשאנקען א מתנה, פונדעסטוועגען אבער איז בעקאנט, אז פראנץ יאזעף האט פיל מאל „פערראַ־טען" די שראט, און אין געהיים גע־לאזט צו זיך פערבעטען די „שעהנע ראזע". עס איז בעקאנט, אז צווישען קייזערליכען הויף אין וויען און דעם קעניגליכען הויף אין סערביען איז אנ־געגאנגען א קאנקורענץ - קאמף צוליב דער „שעהנער ראזע". וועלכע איז גע־ווען די געליבטע פון דאמאלסדיגען קע־ניג מילאן פון סערביע. דער עסטריי־כישער טראנפאלגער פראנץ פערדינאנד האט זי אלעמאל אבגערעדט פון קעניג מילאן און זי בענומען צו זיך אין פא־לאץ אין וויען. קעניג מילאן האט די שעהנע ראזע אלעמאל ווידער „ערא־בערט" פאר זיך און זי צוריקגעבראכט אין זיין הויף בעלגראד, וואו זי איז אויך געווען א „האפדאמע".

עס איז בעקאנט, אז די „שעהנע ראזע" איז געווען די שעהנסטע פרוי אין יענע צייטען. איהר ווינער „סא־לאן" איז געווען דער בעקאנטעסטער און „פרעהליכסטער" פון גאנץ אייראפא. פרינצען, גראפען און אריסטאקרא־טישע שארלאטאנעס זענען איהר שטע־דיג געלעגען צו די פיס און געבעטען איהר ליבע, און די „שעהנע ראזע" איז געווען א טייערע „נאבי'טע". זי האט איהר ליבע פערקויפט פאר טיי־ערע געלד. און ווען זי בעהויפט יעצט, אז מען האט זי אמאל, אין די אלטע גוטע יאהרען, אבגעשאטען מיט גאלד און בריליאנטען, זאגט זי נישט קיין לי־גען. עס איז ווירקליך אזוי געווען. מען מעג איהר גלויבען.

די שעהנע ראזע שטאמט פון אנ־ארמער יודישער פאמיליע אין אונ־גארן. איהר פאטער, פנחס שאפער, האט געהאט צוריק מיט יאהרען א קליין קרעמעל פון אלטע קליידער אין בודא־פעסט. אז ראזע איז נאך געווען א יונג מיידעל איז זי שוין געווען א גרויסע שעהנהייט און מען האט איהר שוין גערעדט שדוכים מיט פיינע יונגעלייט, אבער ראזע האט געהאט מעהר גליק: עס האט זיך אין איהר פערליבט אן עסטרייכישער אפיציר, אנ'אריסטאקראט, מיט'ן נאמען באראן עמיל פאן טייך. ראזע איז מיט איהר געליבטען אנטלא־פען פון איהר פאטער'ס הויז און זי האט זיך אין וויען גע'שמד'ט און זי איז א „כלה" געווארען פאר דעם בא־ראן טייך, וועלכער איז פערצויבערט געווארען פון איהר שעהנהייט. אין יענע צייטען איז אזא ליבעס געשיכטע נישט געווען קיין זעלטענהייט.

ראזע שאפער האט [illegible] מיט דעם באראן טייך געהייראט און זי איז א יונגערהייט אין דער אריסטאקרא־טישער געזעלשאפט און מיט איהר שעהנהייט האט זי גענומען שפילען א גרויסע ראלע. א צייט שפעטער האט זי זיך מיט דעם באראן געגט און זי איז אוועק קיין סערביען, וואו זי האט מיט איהר שעהנהייט בעצויבערט דאס הארץ פון קעניג מילאן פון סערביע און זי איז געווארען דעם קעניג'ס מעטרעסע. שפעטער אבער איז איהר קאריערע געוואקסען אלץ העכער און העכער און זי איז געווארען האפדאמע אין פראנץ יאזעף'ס קייזערליכען הויף, און אלע פרינצען זענען אין איהר געווען פערליבט.

איהר לעצטער געליבטער איז געווען ערצהערצאג פרידריך פון האבסבורג, דער עסטרייכישער גענעראל און פעלד־מארשאל פון די עסטרייכישע ארמעען אין דער וועלט־מלחמה.

נאך דער וועלט־מלחמה אבער איז זי געבליבען ווי אויפ'ן וואסער. אלע איהרע פריינדע זענען געווארען קבצנים און האבען זי פערלאזען. איז זי גע־ווארען אויף דער עלטער א בעטלערין און זי האט געהייראט מיט דעם „הויז־בעזארגער" סטעפאן סמראן, וועלכער שלאגט זי זיבען מאל אין טאג און מיט וועלכען זי איז יעצט געקומען אין געריכט זיך גט'ן.

צו 70 יאהר זיך גע'שמד'ט און צו 77 איבער־געגאנגען צוריק צום יודענטום.

לובלינער גמינה און ראבינאט העלפען דעם זקן איבערגעהן צום יודענטום

א זעהר זעלטענעם חצי יוד און חצי גוי עקזעמפלאר האט זיך געמאלדען אין דער יודישער גמינה אין לובלין.

א הויכער גרייז גרויער זקן, א דאר־ניש פנים, א קורץ געשוירענע בארד ווי ביי די אלטע פויערן, אויף די פיס צ'אבער שטיוועל, א קורצע קורטקע א גראבען שטעקען אין האנד, אויפ'ן קאפ א יודיש קאשקעטעל. געקומען איז ער אין גמינה אין בעגלייטונג פון צוויי עלטערע יודענעס.

דער זקן מאכט א איינדרוק פון א יאהר 90 און זיין האלטען זיך און זיין רעדען דערצעהלט פון אמאליגע גבורה.

איין יודענע מעלדעט דעם גמינה סעקרעטאר:

— ער וויל זיך מגייר זיין.

די צווייטע ברומט אונטער:

— כ'האב עס אזוי געדארפט ווי מיינע צרות, א ווייסע אנשיקעניש אויף מיין קאפ, פאר מיין גוטס, פאר געבען איהם צו פרעסען און צו טרינקען, קומט מיר אזא בעצאהלעניש!!

און דער זקן אליין הערט אלץ גע־דולדיג אויס, פערקעהרט. וואס מעהר די יודענעס שרייען אויף איהם, בע־ליידיגען און בעוידלען איהם, אלץ מעהר פיהלט ער אין זיין פנים א מין וואוקס פון צופרידענהייט: א מין ווע־לען אבקומען פאר זינד.

ווער איז ער?

דער זקן אליין בעדענקט שוין נישט זיינע עלטערען, ווייסט נישט זייערע נעמען, רעדט אויף גוי'שקען יודיש.

— יאך א יוד בין. מיר בורא עולם העלפען... פשיאקרעוו מיך אנגערעדט... איך בין נישט שולדיג... אויפ'ן יודי־שען צמענטאזש וויל יאך ליגען...

דעם נאמען זיינעם האט דער אלטער אנגעגעבען אלס סטאניסלאוו מאיאוו־סקי.

א חקירה ודרישה פון גמינה סעקרע־טאר האט אבער פעסטגעשטעלט פאל־גענדעס:

דער אמת'ער נאמען פון אלטען איז הערש פולווער, געבוירען אין גורש קאוו ביי קראסנאסטאוו פון דער יו־גענד אן האט ער זיך בעשעפטיגט מיט נייען פויערישע פעלצען (קאושו־כעס) פלעגט ער געהן איבער די דער־פער און פערדינען אויף חיונה. זיינע עלטערען געדענקט ער שוין נישט, ער האט נישט חתונה געהאט און איז עלענד ווי א שטיין. זיין לאנג־יעהריג געהן איבער די דערפער האט איהם אסימילירט מיט די פויערן און אין די לעצטע יאהרען, בעת ער איז גע־בליבען אלט און עלענד האבען גורש־קעווער פויערן זיך מיט איהם פער־אינטערעסירט און איהם גענומען צו־רעדען ער זאל ווערען גליקליך און וועט ראטעווען זיין נשמה. אין יאהר 1920 האט ער זיך גע'שמד'ט אבער שוין א יאהר 2-3 ווי ער האט חרטה בעקו־מען. האט אויפגעהערט עסען נישט נאר חזיר, נאר בכלל געקאכט עסען אויס מורא פאר טריפות און וויל צו־ריק ווערען א יוד.

די יודענע, וואס האט איהם גע־בראכט אין גמינה וויל נישט זאגען איהר נאמען, „זי שעהמט זיך", זאל די וועלט נישט מיינען, אז דאס איז איהרס א קרוב, ער איז פולשטענדיג א פרעמדער - שווערט זיך די יודענע, נאר איהר מאן האט געהאט א קרעט־שמע פלעגט דער עלענדער תמיד אריינקומען און זיך גוט פערהאלטען, האט דארט בעטרינקען א גלאז משקה, עפעס געגעסען, האבען מענשען בעקו־מען דעם איינדרוק, אז דאס איז א קרוב. און איצט, ווען זי דארף א שידוך טון מיט איהר טאכטער, טייטעלט מען אויף איהר מיט די פינגער בכן אין איהר משפחה איז פערהאן א משומד. וויל זי שוין מיט איהם אנ'עק מאכען. ער איז דאך א יוד! דאס משוגעת האט איהם אנגעטראפען העפטעלע קלבאס!".

— יאך בין נישט שולדיג... יאק בא־גא קאכאם, מיר בורא עולם העלפען... אויפ'ן יודישען צמענטארוש.

אין 3 טעג ארום איז די יודענע גע־קומען צוריק מיט די נעהטיגע דאקו־מענטען, פון וועלכע עס איז צו זעהן, אז פערשריבען אין געבורטס־אקט איז ער אלס געבוירען אין יאהר 1850, (פאקטיש איז ער פיל עלטער) גע'שמד'ט האט ער זיך אין יאהר 1920, אלזא צו 70 יאהר און ערשט איצט צו 77 יאהר ווערט ער צוריק א יוד.

דער זקן איז אבער דערווייל קראנק געווארען, דאס יודישע שפיטאל האט איהם נישט געקאנט צונעהמען צוליב זיין נישט יודישקייט, און א נישט יודיש שפיטאל האט דער זקן נישט געוואלט געהען, כדי מען זאל איהם פון דארט נישט משלח זיין אויפ'ן קריסטליכען צמענטארוש. די גמינה - קאנצעלאריע האט דעריבער געאיילט מיט'ן ערלעדי־גען די דאקומענטען־פראגע און דעם קראנקען איבערגעשיקט אין יודישען שפיטאל.

די יודענע איז מיט די נעהטיגע דאקומענטען, בעשטעטיגט דורכ'ן מא־גיסטראט, שוין צוריק געפאהרען קיין קראסנאסטאוו, כדי אין דער ספאראס־טווע דורכצופיהרען די וויטערדיגע און ענדגילטיגע פארמאליטעטען און צוגלייך אנזאגען איהר טאכטער די בשורה, אז אין איהר משפחה איז שוין מעהר נישטא קיין משומד.

דער נאמען סטאניסלאוו מאיעווסקי האט הערש פולווער בעקומען דערפאר, ווייל ער האט זיך גע'שמד'ט אין חודש מאי אינ'ם טאג פון הייליגען סטאניס־לאוו.

יורידישע עצות

קופאן.
יורידישע אפטיילונג
פון „נייעם פאלקסבלאט"

באס דערלאנגען אנפראגע אויף א יורידישע עצה דארף צוגעלעגט ווערען דער קופאן מיט דער דאטע פון טאג, וואן די אנפראגע ווערט איינגע־געבען. אויף אנפראגען אהן קופאן וועט ענטפער נישט געגעבען ווערען.

גילטיג דעם 3. אקטאבער 1927.

6248. א לעזער פון נ. פערגאווע.
אונאבהענגיג פון יאהרגאנג קוים איז אייער פאמיליע אנגעוויזען אויף אייער פערדינסטען און צוליב אייער גערופען ווערען אויף די איבונגען איז איהר אויסהאלט געווארען ערנסט בעדראהט דארף זי בעקומען אינטערשטיצונג.

6249 שניירערזאוויטש.
6250 א לעזער פון שוו. יאקובע.
6251 לייב מאוו.
וועגען דער שטיצע פאר די פאמיל־יעס פון רעזערוויסטען בעת די מילי־טערישע איבונגען ווענדעט מיר די שטאג פערמאנענליכען אנ'אויפזיכט אר־טיקעל.

6252 בראמער.
פארמלחמה'דיגע וועקסלען ווערט וואלאריזירט לויט דער נארמע 13 פראצ. ביי בערעכטיגטע אומשטענדען קען אנערקענט ווערען א העכערען עווענ־טועל א גולדען 100 פראצענט וואלארי־זאציע־פוס.

6253 א לעזער פון קאמערניק 56.
אונאבהענגיג פון טערמין ווי לאנג די פאר־עצטע זאכען געפינען זיך שוין ביי אייך טארט איהר זיי נישט פער־קויפען. איהר דארפט איינקלאגען דעם בעל חוב אין געריכט און פערלאנגען אויף די משכנות א ליציטאציע.

6254. י. רעדלער פון דרעוו וואוסקא 7.
אויב איהר זענט נאך ריכטיג רעגי־סטרירט האט איהר זיך שוין נישט צו זארגען פאר וואס מען האט אייך נישט צוגעשיקט קיין בעפעל. וועגען סדר פון דער פאבאר־קאמיסיע וועט דייטליך בעקאנט געמאכט ווערען אין דער פרעסע און דורך גאסען פובליקאציעס.

6255. א גרויסע לעזער פון פאביאניץ.
איהר מוזט אומבעדינגט תיכף אויס־קויפען פאטענטען פאר'ן יאהר 1927.

6256. א געטרייער לעזער פון ריבנע 9
6257. שאלדעיעווסקי.
6258. בן שלמה.
6259. א לעזער פון לעגאנארדס מארק.
וועגען אייערע ענינים מוזט איהר זיך פערזענליך פערשטענדיגען צו אונ־זער יוריסט אין רעדאקציע טעגליך פון 3 ביז 4 נאכמיטאג, מיטברענגענדיג די צייטונג.

דר. רופּין אין מאָסקווע.

זיין מיינונג וועגן ארץ-ישראל און קרים.

מ אָ ס ק ו ו ע. (י.ט.אַ.) דר. רופּין איז הײַנט פרי זענען אָנגעקומען קיין מאָסקווע.

אין אַ געשפּרעך מיט דעם „י.ט.אַ.“-מיטאַרבעטער אין מאָסקווע האָט דר. רופּין ערקלערט:

„אַלס איינער, וועלכער באַשעפטיגט זיך שוין צוואַנציג יאָהר מיט פראַגען פון קאָלאָניזאַציע אין ארץ ישראל, אינטערעסירט מיך יעדער פערזוך פון קאָלאָניזאַציע, וואָס עס ווערט וואו עס איז געמאַכט. צו מיר קענען אין ארץ ישראל אָנווענדען די זעלבע מעטאָדען פון קאָלאָניזאַציע, וועלכע ווערען אָנגעווענדעט אין אַנדערע לענדער, צו נישט-וויסען דאַרפען מיר אַלץ, וואָס איז גוטע קאָלאָניזאַציע אין אַלע לענדער. מיט דעם דאָזיגען צוועק האָב איך מיט אַ צייט צוריק באַזוכט גרויס בריטאַניען, וואו עס ווערט געפיהרט אַ קאָלאָניזאַציע אין ברייטען מאַסשטאַב און מיין זעלבען צוועק בין איך איצט געקומען אַהער צו באַקענען זיך נאָהענט מיט דער יודישער קאָלאָניזאַציע אין סאָוויעט-רוסלאַנד.

אויף דער פראַגע: וועגען זיין מיינונג לגבי דער קאָלאָניזאַציע אין סאָוויעט רוסלאַנד, האָט דר. רופּין געזאָגט, אַז ער באַטראַכט דעם איבערגאַנג אויף ערד פאַר העכסט וויכטיג נישט נאָר פאַר די יודען אין סאָוויעט-רוסלאַנד, נאָר פאַר די יודען פון מערב.אייראָפּא בכלל. דער וואוקס פון דער יודישער באַפעלקערונג אויף דער גאַנצער וועלט ברענגט פאַר די לעצטע הונדערט יאָהר אַזוי שנעל און די עקאָנאָמישע באַדינגונגען ענדערען זיך אַזוי ראַדיקאַל, אַז בלויז ערד-אַרבייט קען שאַפען אַ זיכערע עקאָנאָמישע באַזע פאַר די יודען אין מזרח אייראָפּא. באַזונדערס איז עס אָנגעווענדעט צו דער יודישער באַפעלקערונג אין סאָוויעט-רוסלאַנד“.

דר. רופּין זעהט נישט קיין שום קאָנקורענץ צווישען דער קאָלאָניזאַציע אין סאָוויעט-רוסלאַנד און דער קאָלאָניזאַציע אין ארץ-ישראל.

Dr. med. I. WAJNBERG
Cegielnana 47, tel. 26-02
צוריקגעקומען
גובערליכע קראַנקהייטען. ספּעצ. פאַר לונגען און האַרץ-קראַנקהייטען. באַשטראַלונגען מיט קינסטליכע בערג-זון.
נעמט אָן פון 3—4 נאָכמיטאָג און פון 4—5
דער דעפּשעניצע „הערקאָ“.

30 די ציונ. ראַטמענער 30

פאַרטיידיגען אין שטאָט-ראַט די נאַציאָנאַלע, רעליגיעזע און ווירטשאַפטליכע אינטערעסען פון אַלע שיכטען פון דער יודישער באַפעלקערונג.

יודען! שטימט פאַר דער ליסטע פון ציונ. וואַהל-קאָמיטעט 30

בילדלעך פון יודישען לעבען אין רוסלאַנד.

(ענדע פון 3 טע זייט).

אַרום איבער'ן בית-עולם און קלאָגט אויף דעם, וואָס מען האָט איהם נישט געבראַכט צו קבר-ישראל“...

*

דער קאָרעספּאָנדענט פון מאָסקווער „עמעס“ האָט באַזוכט די יודישע קאָלאָניע „כיירוס“, וואָס געפינט זיך צווישען סטרעשין און פּאַריטש און ער באַשרייבט זיינע איינדרוקען פון דאָרט:

„אויפ'ן וועג וואָס פיהרט פון סטרעשין קיין פּאַריטש, אַוועקגעבויט פון שטעדטעל, געפינט זיך דער געוועזענער „אָסטערמאַוסק“. דעם פּריץ דרוצקי-סאַקאָלינס „י"ט מאַיאָנטעק.

אַזוי ווי אַלע פּריץ'ישע מאַיאָנטקעס — אַזוי האָט אויך דאָס מאַיאָנטעק פאַרמאָגט אַ רייכען פּאַלאַץ; אַ פּירשטאַקי-גען זאַוואָד; אַ גרויסען סאַד; אַ גרויסען שטח וואַלד און פעלדער און נאָך פיל אומזיסטע געסטרייען.

ווען ס'איז אָנגעקומען דער יאָהר 1917, איז דער פּריץ מיט זיין פאַמיליע אַנטלאָפען. דעם יודישען אַראָנדאַטאָר מרדכי מיט זיין ווייב האָבען באַנדיטען געקוילעט. די אָרומיגע פּויערים האָבען אויסגעפּלונדערט די מירען פונ'ם פּאַלאַץ, אַ ויטגענומען די פענסטער, דעם דיל. אין זאַוואָד — דאָס זעלביגע. די מאַשינען — צעשרויפט און מיליאָנען צעשלאָגען. די מיילען וואָס זענען געווען בגינאָסען אין זיך צושרויפען נישט געלאָזט, — האָט מען גלאַט אַזוי לאַנג געקלאַפּט, ביז זיי זענען צובראָכען געוואָרען, און נאָכדעם פּריינגעוואָרפען זיי אין קאַנאַווע. די לאַנדווירטשאַפטליכע מאַשינען — דאָס זעלביגע די ראַסאַווע בהמות און די שענע פערד — צושלאָגען, און אַזוי אַרום פאַרשפּילט און אַנגעמאַכט די פּריצישע וביר'ישקייט אין הפקר.

אין 1919 יאָהר האָבען אַ גרופּע סטרעשינער יודישע האַנדווערקער געגרינדעט דאָ דעם אַרטעל „כיירום“.

פון דעם נאָמען איז קענטיק, און צו יענער צייט האָבען נאָך די צוגעפאַסטע אומשטאַנד געהאַט די מעגליכקייט אַרייגצושטעקען די נאָז.

דער אַרטעל האָט באַקומען אַ האַלבען שטיק ערד. קיינע געביידעס — נישט פאַר זיך, נישט פאַר די בהמות. צו דער ניידער און שווערער אַרבייט איז מען צוגעטראָטען מיט הוילע הענד. דער גאַנצער אינוועסטאַר איז באַשטאַנען פון אַכט בהמות און זעקס פערד. קיינע געצייג, קיין פלוג, קיין בראָנע, פון לאַנדווירטשאַפטליכע מאַשינען — שוין אוודאי און אוודאי אַנגערעדט.

ביז'ן 1924 יאָהר איז מען אויס מורא פאַר באַנדיטען געזעסען אין שטעדטעל. דאָ האָט מען נאָר געמאַכט „אַ קוריען“ און אויסגעלאָזט. אַ שטאַל פאַר די בהמות ס'איז געווען נישטאָ פון די בהמות ס'איז געווען נישט פון די גרינגע וואָכען: זיין אויף דער אַרבייט פאַר

זיך חיוּרעס, בעלאַנגען אין „אַ קוריען“ עסען פּרוקענס, נאָר מען האָט זיך נישט אונטערגעגעבען. דער באַשטאַנד האָט זיך געביטען. איינינע זענען טאַקע אַרויס. אויף זייער אָרט זענען אַריין אַנדערע.

איצט איז אין אַרטעל „כיירום“ פאַראַן 6 פאַמיליעס. יעדע פאַמיליע האָט אַנ'אייגענע שטוב. אַ חוץ דעם איז פאַראַן צוויי קאָלעקטיווע הייזער. אין איינער איז דאָס „מילכיגעס“ און אין דער צווייטער האַלט מען ווינטער די יונגינקע קעלבער. פאַראַן צוויי גרויסע שטאַלען און אַ גרויסער שפּייכער. ערד האָט „כיירוס“ 166 דעסיאַטין, פון לעבעדיגען אינווענטאַר - 10 פערד, 38 בהמות, קעלבער (האָהאַריגע און פאַראָהאַריגע) 28, אַ בוהאַי. פון טויטען אינווענטאַר אַ גאַנצע רייע מאַשינען.

אין אַ האַלב ווערסט פון „כיירום“ — אויך אויף דער ערד פונ'ם געוועזענעם אָסטערמאַנסק — געפינען זיך נאָך צוויי יודישע אַרטעלען — „פּלוג“ און „זאַנג“.

רעדאַקציאָנס-קאָלעגיום:
מ. בראָדערזאָהן, ל. בראַנס, ח. י. בזשוזשטאָווסקי, ב. זינגער
פעראַנטוואָרטל. רעד.: ח. קויפמאַן
אַרויסגעבער: פערלאַג „נייער פאָלקסבלאַט“, פּראָדוציר-קאָאָפּעראַטיוו מיט פּאַי-האַפטונג.

Dr. St. HEINRICH
ספּעציאַליסט פאַר קינדער-און אינערן-קראַנקהייטען
פּאַמאַרסקאַ 10, טעלעפ. 47-67.
עמפּפאַנגט פון 4 ביז 6 נאָכם.

Dr. med. H. LUBICZ
צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 41-62.
ספּעציאַליסט פאַר הויט, מענערשע און פרויען-שלעכטע קראַנקהייטען. פון די מעלגנקהטריק-לעמפּען (קוואַרץ-לאַמפּע)
נעמט אָן פון 8—10 און פון 5—8 אָוונט.

שטיהל געבעטע

פאַרשידענע מאָסטער פון געפעלין, ווי אויך גוט לעדער און מאַראָקאָ-צעראָפּט שטעהט אויף לאַגער אין אַ גרויסען אויסוואַהל

ווי אויך **טאַפּעציר-געגענשטענדען**

קאָזעטקעס די נייעסטע פאַסאָנען, מאַטראַצען אין 3 גאַטונגען אויך באַקומט מען ביי מיר סאַלאָן-גאַרניטורלעך, אויף יאַהר-פּאַמעליעס, ווי אויך גאַנדאַלקעס, קאָנטע טישלען, רונדע טישלען, פעלד-בעטלעך, ספּרענזשינעס, אויך שטיהל צום פאָלסטערן פאַר טאַפּעצירער פערשידענע פאַסאָנען פון באַשטען אויסגעאַרבייטען האָלץ

באַקומט איהר — נאָר ביי — **ג. לעוואָוויטש, פּאָלנאַצנאַ 5.**

23 וואַהל-קאָמיטעט פון לאָדזער יודישע אינוואַלידען 23

נאָוואָ-צעגעלניאַנאַ 10.

הײַנט, מאָנטאָג 8 אין אָוונט קומט פאָר אין ענגלישען-זאַל אַלעי 1-טער מאַי 2

א וואַהל-מיטינג

וואו ס'וועלען האַלטען רעדעס אונזערע קאַנדידאַטען 1) ישראל משה שלאַמאַוויק, 2) זעליג קליין, 3) יוסף מענדעל שווערגאַלד א.א.

לאָדזער יודישע אינוואַלידען קומט מאַסענווייז!

23 שטימט פאַר דער ליסטע

צו די פאַראייניגטע יודישע אינוואַלידען פון נייעם ראַיאָן

קומט הײַנט, מאָנטאָג, 8 אַ זייגער אָוונט צו אונזער

23 מאַסען-מיטינג 23

אין ענגלישען זאַל, אַלעי 1-טען מאַי 2.
זעליג קליין.

אין פלאַמען פון ליבע און האַס

(ראָמאַן). (12)

קאַפּיטעל 6.

צוריק-קום.

די עסטרייכישע אַרמעע האָט געמאַכט איבערהאַפּטיגע הכנות צו אַ דעציזירענדער שלאַכט. עס האָט געקאָכט און געבריזט אין די לאַגערן.

אונזער אַלטער באַקאַנטער, יהודית'ס חתן, קורט איז שוין זינט עטליכע טאָג געווען אויסערגעוועהנליך גליקליך. אַלץ אין איהם האָט ממש געיובעלט פאַר שמחה.

ער האָט נעמליך דערהאַלטען אַ בריף, געשריבען פון אַן אומבאַקאַנטער האַנד, מיט פאָלגענדען אינהאַלט:

„טייערער הער.

„איך בין פאַר אייך אינגאַנצען אַנ'אומבאַקאַנטער מענש, און דאָך — אייערער אַ פריינד. גלויבט נישט, ליבער הער, אין דעם אַלעם, וואָס איהר האָט ביז איצט געהערט דערצעהלען וועגען דער פרוילין אידאַ. זי איז שטענדיג ווערט געווען פון אייך געליבט צו ווערען. שפּעטער ערשט וועט איהר זיך דערוויסען ס'פאַר קרבן זי האָט געבראַכט, וועלענדיג באַפרייען דעם אומשולדיגען פאָטער איה'רן, לוריצ'ן, און וועלענדיג גלייכצייטיג זיך נוקם זיין פאַר'ן טויט פון אייער פאָטער.

„שוין זעקס חדשים צייט לעבט די דאָזיגע וואונדערבאַרע מיידעל בלויז מיט דעם צוועק. אַלע איהרע מחשבות, רייד און טאַטען זענען געווען געווענדעט אין דער דאָזיגער ריכטונג. איך תור אייך איבער נאָכאַמאָל: פרוילין אידאַ איז איצט נאָך פיל מעהר ווערט פון אייך געליבט צו ווערען, ווי פריהער! בקרוב וועט אַ הער באַקומען באַווייזען, אַז איך בין גערעכט, ווען איך פאַרזיכער אייך אַזוי“.

דער דאָזיגער בריף איז געווען געחתמ'עט מיט'ן נאָמען: קורלאַנד.

אין דעם פּאָסט-סקריפּטום זענען נאָך געווען צוגעשריבען עטליכע שורות:

„מיין נאָמען זאָגט אייך גאָרנישט. איהר קענט מיך נישט. איך בין אַ מאַליצייאַגענט, וועלכען די העכערע מאַכט האָט קאָמאַנדירט אין אַנהויב מלחמה אַריבערצופיהרען דעם הער לוריצ אין דער לעמבערגער תפיסה אין דער ווינער“.

באַקומענדיג דעם בריף, האָט קורט לייענען איהם איינמאָל און נאָך אַמאָל, און נאָך אַמאָל געלייענט, און ער איז ממש געוואָקסען פאַר דער פרייליכער גרויסער פרייד.

ער איז געווען איבערצייגט, אַז דער מחבר פון דעם בריף איז אויפריכטיג און האָט נישט קיין סיבות איהם צו באַנאַרען.

אמת דער נאָמען „קורלאַנד“ איז איהם געווען אומבאַקאַנט, אָבער וואָס פאַר אַ באַדייטונג האָט דאָס אין דעם פאַל!

דער אַרעסט מצד יהודית'ן איז דאָך טאַקע געווען אַזוי אומפאַרשטענדליך, אַזוי אומבאַגריינדעט, אַז ער האָט זיך נישט געקאָנט לעבען אויף אַ לאַגישען מענשליכען שכל, און דעריבער איז איהם, קורט'ן גאָר לייכט אָנגעקומען צו גלויבען אין קורלאַנדס פערז כערונגען.

ער האָט זיך דערמאָהנט, ווי מ'האָט איהם געפונען אין ברוגעס. דאָס, האָט ער גערעכנט, האָט איהם יהודית אַרויסגעגעבען צום שונא. יאָ.

איצט אָבער, ווען ער האָט זיך דערמאָהנט קאַלטבלוטיג אין דער דעמאָלסטיגער סצענע, האָט ער זיך אויך דערמאָהנט אין דער מורא'דיגער שרעק און פערוואונדערונג, וואָס האָט זיך אויסגעמאָלט אויף איהר פּנים.

און אפשר טאַקי האָט זי איהם דאָן געזעהן פריהער אַרויסגעהן פון ברונען.

און נאָך אַ וויכטיגער פּרט איז איהם געקומען אויפ'ן זכרון:

ביז איצט האָט ער זיך נישט געקאָנט דערקלעהרען, אויף וואָס פאַר אַנ'אופן איז איהם געלונגען צו אַנטלויפען פון דער תפיסה אין דריידוויצער פאַבריק, וואָס די רוסען האָבען אַזוי זאָרגפעלטיג אָפּגעהיט?

ווער האָט איהם דאָן די טיר געעפענט? און ווען? וואָס פאַר אַ נס איז עס דאָן מיט איהם געשעהן?

איצט האָט ער געפונען אַ של פאַל צו דער רעטעניש, און דער בריף קורלאַנד'ס האָט איהם שנעל געהיילט די וואונד פון זיין יונגען האַרצען: איהם האָט זיך איצט געגלויבט, אַז די טיר פון זיין תפיסה האָט איהם דאָן געעפענט יהודית.

לאַנגע שעה'ן האָט קורט אַריינגעטראַכט אין די אַלע פּאַסירונגען, וואָס ער האָט געהאַט איבערגעלעבט, און ער האָט זיך געשטאַרקט מיט האָפענונג...

ס'איז געווען ערב דעם שלאַכט טאָג.

— מאָרגען — האָט ער געטראַכט — איז אַ שלאַכט. ווער ווייסט צו וועל איך נישט אַוועקפאַלען געטראָפען פון אַ קויל? איך וואָלט אָבער זעהר געוואָלט פאַר'ן טויט זעהען יהודית'ן, בעטען איהר זי זאָל מיר מוחל זיין, און הערען צום לעצטען מאָל, אַז זי האָט מיך ליב! ווי-אַזוי זאָל איך עס מאַכען.

לאַנג, לאַנג האָט ער געטראַכט וועגען דעם, ליגענדיג אויף דער קאַלטער פייכטער ערד, אָנגעשטאַרט מיט'ן קאָפּ אויף אַ זאַק!

פאַר קעלט האָבען איהם געציטערט אַלע אברים.

אין עסטרייכישען לאַגער איז געווען אַ שטאַרקע באַוועגונג. קלענערע און גרעסערע אַבטיילונגען האָבען זיך איינגעשטעלט אויף פּאָזיציעס. די הכנות זענען געווען אין פולען ברען.

אין דעם שונא'ס לאַגער האָט לתיפך, געהערשט אַ שרעקענדיגע שטילקייט.

קיין שאָרך אפילו האָט זיך פון יענער זייט נישט געלאָזט הערען.

(פאָרזעצונג קומט)

פּאַדערט איבעראַל
גאָר דיִ פאַ טענטזירטע

פעלד־בעטען

Palma-Patent פּאָרוזען מיט דער פאַבריקס־מאַרקע

פאַר וועלכע מיר גאַראַנטירען אויף 3 יאָהר

שטעטס אויף לאַגער אין אַ גרויסען אויסוואַהל:

ניקעל־בעטען, ניקעל־קינדער־בעטען, טיש־בעטען, אַמעריקאַנקעס, קינדער־וועגעלעך, קינדער־בענקעלעך אויף רעדלעך ווי אויך טעטער־מאַס.

מאַטראַצען געבעטע, שאַטקאָווע און האָנאַדיסקע

קאָועטקעס און טאַפּשאַנעס.

בעמ.: בעטלעך מיט ווענטלעך ווייס אָדער ברוין **17** זל., פּאַלאָווע־בעטלעך **14** זל.

רעעלע בעהאַנדלונג. פאַבריקס־פּרייזען.

הורט. זעמטליכע רעפּעראַטורען. דעטייל.

לאָדז, פּוּלנאַצנאַ 24, טעלעפאָן 31-85

Dr. med.

I. Dynenson

קינדער־קראַנקהייטען

פּאַלודניאָװאַ 9

טעלעפאָן 23-70

נעהמט־אָן פון האַלב 5 ביז 6

און אין דער לעטשניצע „סאַלוס" גלוּבנע 41 פון $1^1/_2$—$12^1/_2$

Dr. med.

M. Kerszner

קינדער־קראַנקהייטען.

זיעלאָנאַ 16 טעל. 51-96

נעמט אָן פון 3 — 4 און פון 6—7. אין דער לעטשניצע ברושעווסקער 11 פון 9—12 מיטאָג און פון 4—5 נאָכמיטאָג.

Dr. med.

STUPEL

Szkolna 12

ספּעציאַליסט פאַר הויט, האָר און ווענעריש קראַנקהייטען, מענער־שוואַכע, רענטגען־שטראַהלען און קווארץ־לאַמפּ, עלעקטראָ־טעראַפּיע.

נעמט אָן פון 6—9 און אָוונט

Dr. med.

G. GERSZTAJN

צוריקגעקעהרט

ספּעציאַל־ארצט פאַר אויגען־קראַנקהייטען

Traugutta 12 (קרוטקאַ)

נעמט אָן פון 12^{30} ביז 2, פאַר אונבעמיטעלטע פון 7 ביז 8 אָוונט

Dr. H. WOŁKOWYSKI

צוריקגעקעהרט.

זאַכאָדניאַ 57 (צעגעלנ.19)

טעלעפאָן 37-70.

ספּעציאַל־ארצט פאַר הויט־און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער־שוואַכע, בעהאַנדלונג מיט קווארץ־שטראַהלען.

נעהמט אָן פון 4—8 אין אָווענד.

פאַר פרויען פון 4—5 אין אַ ספּעציעלען וואַרטע־זאַל. 603

Dr. med.

WOLF EYCHNER

גינעקאָלאָג־אַקושער

צוריקגעקעהרט.

זגערזשער 11,

טעלעפאָן 34-72.

Dr. ADAM

GROSGLIK

Al. Kościuszki 27,

tel. 51-78.

הויט און ווענערישע קראַנקה. רענטגען און ליכט־הייל אינסט. נעמט אָן פון 4—7 אין אָוונט.

בעקאַנטמאַכונג.

דערמיט מאַך איך בעקאַנט דאָס ג' פובליקום, דאָס נאָך אַ לאַנגיעהריגער פּראַקטיק אין פּאַריז, האָב איך צוריקגעקעהרט און ווידער געעפענט מיין

קירזשנער־ווערקשטעל

פון זעמטליכע דאַמען־ און העררען־פּעלצען אויספערטיגונג לויט די נייעסטע פּאַריזער מאָדע. 858

רעעלע בעהאַנדלונג און פּונקטליכע בעדינונג. מיט אַכטונג

D. MOSZKOWICZ, Łódź, ul. Zielona 1 (Piotrkowska 45) פּראָנט, 2. שט.

רעזט אויפמערקזאַם!

נאָך אַ פולשטענדיגער רעאָרגאַניזאַציע פון מיין ווערקשטעל, עמפּפעהל איך די ג' קונדשאַפט מיין איינגענער אויסאַרבייטונג אין

א גרויסען אויסוואַהל

געבעטע שטיהל

געדעקט מיט לעדער, גאָבעלין, מאַראָקאָ, זאַמט, ווי אויך גאָבעלין־קאָזעטקעס, מאַטראַצען און זייד־

פון פערשידענע סאָרטען, טישען און טישלעך (קוועלע) נאַטוראַלקעס

אָטאָמאַנס אַלעס לויט פּריזער מאָדעלען פון אַלט טרוקען האָלץ.

לאַנגטערמיניגע גאַראַנטיע. לאַנגטערמיניגע גאַראַנטיע.

צוגענגליכע פּרייזען און בעסטע בעדינגונגען

בעפאָר איהר קויפט, בעט איך אויבעדינגט צו דרש מיך צו בעזוכען און זיך איבערצייגען.

מיט אַכטונג

י. א. וואַיטשעכאָווסקי,

10 נאָוואָמיעסקאַ 10

לעטשניצע

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

כושטשונער 11, טעל. 37-63

אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָווענד

ד״ר וואָליגאָרסקי	נאָז, האַלז, אויערן־קר.	4—3
ד״ר קערשנער	קינדער־קראַנקהייטען	12—$9^1/_2$ 5—4
ד״ר שיפמאַן	אינערליכע קראַנקה.	1—11
ד״ר לוביטש	הויט־און געשלעכט קר.	2—12
ד״ר שמירגעלד	נערווען און גמיטס קר.	2—1
ד״ר גאָלדבלאַט	אויגען־קראַנקהייטען	2—12.30
ד״ר עליאַסבערג	כירורגישע קראַנקה.	— 1
ד״ר בערנסאָן	פרויען און געבורטס־הילף	4—3

קוואַרץ־טעראַפּיע, שפּריצונגען פון שטעפלען א. ז. וו. פּאָקען־שטעלען, קונסטליכע בערג־זון־בעשטראַהלונג, אַנאַליזען, מאַסאַזשען, עלעקטראָטעראַפּיע, סעראָטעראַפּיע. אויך פערלאַנג — הייזיגען אין שטאָט. — אין לאַבאָראַטאָריום ווערען געמאַכט אַלע ארט אַנאַליזען, די אויספירונגען אין בלוט.

אימפּפונגען געגען שקאַרלאַטין.

אין דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען אַ רענטגען־קאַבינעט

צו נעהמען אָן!

ד״ר זילבערשטיין	צאָהן־ארצט	10—3 נ״מ.
ד״ר לאָזשינסקאַ מאַראָמאַרסקאַ	צאָהן־ארצט	7—3

קינסטליכע ציינער, קראָנען, פּלאָמבען א. א. וו.

די לעטשניצע איז אויך פּראָגיג ווינטער.

מאַסאַזש־ און הייל־גימנאַסטיק־שולע און קאַבינעט

פון דר. מעד. **ב. שמירגעלד**

צעגעלניאַנאַ 6, טעל. 51-89

רוקענביינער־פערקרימונגען, פּאַראַליזען, נערווען־שמערצען, פּעטליכט, אַרטריטיזם, שפּיטאַל־פערשטאָפּונג, גינעקאָלאָגישע מאַסאַזשען, בעהאַנדלונג פון סוזיש שוואַכע קינדער (גרופּען). נאָך דעם עני־דיגען די שולע, ווערט אַרויסגעגעבען אַ צייגניס.

עמפּפאַנג פון 3 ביז 5.

Dr. I. Herszfinkiel

Zawadzka 15, tel. 11-87

ספּעציאַליסט פאַר קינדער־קראַנקהייטען

נעהמט אָן אין דערהיים פון 8 ביז 9.30 פאַרמ. און פון 3 ביז 5 נאָכמ. און אין לעטשניצע „פּאָמאָץ". 924

יור. י. אינפעלד

42 וואָלטשאַנסקאַ 42

ס׳ווערט געזוכט אַ עלעקטריע־

מאָנטער

אויך אַ יונגעל איז צו־שעפט ביי מ. זענדער 9 פּלאַץ־וואָלנאָשטשי 9 אין עלעקטרי־געשעפט. 848

אַ העגדשע אַרבייטער

ווערט געזוכט

ביי שוואַרצפוטער קאַמיענאַ 14

אַ קחאליס צירטע נייטאָרין

צו אַבערהעמיער ווערט געזוכט. די צוגרע בעשעפטיגונג. אויך אַ גוטע קראַנקען־נעהערין קען זיך מעלדען ביי י. קאַן, פּאָמאָרסקאַ 4. 846

אַ גרייטע פּרנסה

ס׳ווערט געזוכט אַ שותף מיט 1200 זל. צו אַ גוט־איינגעפיהרט געשעפט. 80 ביז 100 זלאָטעס וועכענטליך געזיכערט. צו ערפאַהרען ביי בושעווינסקי, וואָסכאָדניאַ 53 אין גאַלאַנטעריע־געוועלב.

ביים יובעליר

א. קירשענבוים,

31 פּעטריקאָווער 31

בעקומט מען פּערשידענע גאָלד־ און זילבער־אויסאַרבייטונגען, ווי אויך פון פּלאַטינע, איינפאַסונג פון טייערע שטיינער. אויך נעהם איך אָן פּערל. רעפּעראַטורען צו מעסיגע פּרייזען. 306

Dr. med.

H. Lajchter

קאָנסטאַנטינער 9.

רוג זאַכאָדניע טעל. 48-66

צאָהן־כירורג

ספּעצ. פון כירורגישע קראַנקהייטען פון מויל, ציינער, גומען, רושאַנקעס, צאָהן־פּלאָמבען א.ז.וו. נעמט אָן פון $1^1/_2$—5 און זונטאָג פון 9—11.

בחצי חנם!

גרויסער

ליקערען־אויספערקויף

פון די פירמעס Wyskok און Kantorowicz

$^1/_1$ ליטער 8 זל.; $^1/_2$ ליטער 4.50 זל.

בעמערקונג: אַלטע אונגאַר־ווינען צו זעהר ביליגע פּרייזען.

מיט אַכטונג פ. ליפּעל,

נרינער מאַרק 8. 844

---

1 צימער מיט אַ קוך

אָדער 2 צימערן אהן אַ קוך

גלייך פונ׳ם ווירט אָדער אָפּצעטיילט פון אַ גרויסער וואָהנונג ווערט פון זאַפּאַרט געזוכט. מעקלערס נצוואונשען. אָפּפערטען אין אַדמיניסטראַציע „נייער פאָלקסבלאַט" אונטער „I. D.". 857

8־טע ח״ה פּרייזערס!!

צו די בעפאָרשטעהענדע יום־טובים בעזיץ איך אַ רייכען אויסוואַהל פון

עלנישע און בלומען־וואַסערן

צו אַזעלכע נידריגע פּרייזען פון 3.60 אַ קילאָ

װעזשעמאַל נאָר . . . . . — 3 „ „

פיקסין . . . . 7.75 „ „

בריליאַנטין . . . . 3 60 „ „

ווי אויך אַלע אַרט פּריזיער־צובעהערע צו פאַבריקס־פּרייזען.

מיט אַכטונג

PERFUMERJA

I. DRUKIER

11 Zawadzka 11

בעמערקונג: אַלעס איינענע אויסאַרבייטונג

תקעו בחודש שופר

בכסה ליום חגינו

כי חוק לישראל הוא משפט...

זאָל מען זיך ווענדען גלייך אין ביוראָ

17 פּעטריקאָווער 17

2־טען הויף, פּאַרטער, דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 53, וואו ס׳ווערט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי ביטעס לויט׳ן אוסטאַוו, קלאַגעס, זאַבעזשפּעטשעניעס אויף אַלע שטייערן און פּאָלען, אַפּעלאַציעס, אָפּאָזיציעס, אַדמאַלאַניעס, רעקורסען, וועגען פּאַטער און קאָמיסאַריאַט־רושאַנדע, ביטעס וועגען דירות און אוזשאַנד ראַזיעמשטשעניע און אין אַלע פּאָליצייא־געציזרקען, שותפות־אַקטען, סטאַטוטען, אַקטען אינטערציזיעס, אַקטען דאַראַוויניעס, קאַרנע ספּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.

עצות וועגען מיליטער־ענינים

ווערט ערטיילט דורך אַ מיליטערישען ספּעציאַליסט פון 4-7 אָוו.

רעכטס־קאָנסולענט י. מאַנעלאַ,

פּעטריקאָווער 17, זאַכאָדניאַ 53

שנעל, רעעל און ביליג!

דאַנטיסט און צאָהנטעכניק

י. ביטענסקי

5 קאָנסטאַנטינער 5

נעהמט אָן אַלע טאָג פון 9 פריה ביז 8 אָווענד. פּרייזען ביליגע! בעצאָהלונג אויף ראַטעס

אַנאָנסען־פּרייזען:

[illegible]

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.
Drukarnia i Ekspedycja „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny Ch. Kurlan[illegible]